наша
СВАБОДА

№8 ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

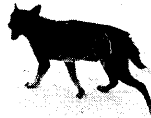
21 САКАВІКА 2000 года АЎТОРАК

Адрас: 220123, г.Мінск, а/я 103

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by
http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

РАЗБУРАЛЬНЫЯ ЎКАЗЫ

стар.4

Рэха «Маршу Свабоды»

НЬЮ-ЙОРК: пратэст супраць Расіі

Пікет салідарнасці з дэмакратычнымі сіламі Беларусі ў падтрымку «Маршу Свабоды-2» прайшоў 18 сакавіка ў Нью-Йорку. Прыкладна 50 чалавек па вуліцах горада пад бел-чырвона-белымі нацыянальнымі сцягамі прыйшлі да расійскай амбасады. У амбасаду была перададзеная петыцыя пратэсту супраць захопу Беларусі Расіяй.

ВІЦЕБСК: несанкцыяванае шэсце

У Віцебску Дзень Канстытуцыі 15 сакавіка быў адзначаны шэсцем па цэнтральных вуліцах горада. У ім узяло ўдзел каля 400 чалавек – лічба вялікая, калі ўлічыць, што акцыя не была санкцыяваная гарадскімі ўладамі, а на вуліцы стаяла халоднае надвор'е са снегам і дажджом.

У акцыі прынялі ўдзел прадстаўнікі раёнаў Віцебскай вобласці. Дэманстранты прайшлі пад лозунгамі «Не – саюзу з Расеяй», «Спыніць галечу народа», «Лукашэнка – зыходзь!». Большую частку калоны складала моладзь. Міліцыя не перашкаджала правядзенню акцыі.

ВАРШАВА: пластычная аперацыя Лукашэнкі

У Варшаве, каля беларускай амбасады, 15 сакавіка таксама прайшоў вялікі пікет салідарнасці з беларусамі.

Як паведаміў прэс-цэнтру Хартыі прадстаўнік Маладога Фронту Ігар Банчар, у пікеце прынялі ўдзел некалькі дзесяткаў чалавек – прадстаўнікі МФ і Аб'яднанай грамадзянскай партыі. На пікет таксама прыйшоў Алег Батурын, былы міліцыянт, які нядаўна пакаяўся ў тым, што ён быў удзельнікам правакацыяў супраць удзельнікаў мінулага «Маршу Свабоды». З-за пагрозы свайму жыццю Батурын быў вымушаны пасля прызнання хавацца і з'ехаць з Беларусі.

Удзельнікі пікета ў сваіх выступах расказалі пра сітуацыю ў Беларусі.

Быламу прэзідэнту Лукашэнку было прапанавана з'ехаць з Беларусі добраахвотна і тэрмінова. Каб яму зручней было з'язджаць, удзельнікі пікета прапанавалі зрабіць яму пластычную аперацыю – усе прысутныя маглі «падправіць» прэзідэнта, размаляваўшы на плакаце ягоны твар. Затым размаляваны партрэт быў разарваны на дзве часткі – адна кінутая ў паштовую скрынку амбасады, другая паляцела ў сметніцу. Пасля пікетавання, якое доўжылася паўтары гадзіны, прысутных запрасілі прыйсці да амбасады на пікет, прысвечаны Дню Волі, які пройдзе 24 сакавіка.

Фота Ул.ШЛАПАКА

САЛІГОРСК: пікет з тысяччу ўдзельнікаў

У Салігорску 15 сакавіка адбыўся пікет салідарнасці з удзельнікамі мінскага «Маршу Свабоды-2». Гэтая акцыя, арганізаваная Беларускім незалежным прафсаюзам, сабрала каля 1.000 удзельнікаў.

ПРАГА: свечка Незалежнасці

У Празе, перадае радыё «Свабода», 15 сакавіка беларусы, якія жывуць у Чэхіі, а таксама шматлікія прыхільнікі беларускай незалежнасці і дэмакратыі запалілі свечкі Незалежнасці ў салідарнасці з намі. 16 сакавіка ў Сенаце Чэхіі, у Камітэце замежных справаў, абароны і бяспекі прайшлі слуханні беларускага пытання – чэшскія сенатары абмеркавалі праблемы правоў чалавека, дэмакратыі, свабоды прэсы ў Беларусі, а таксама вынікі «Маршу Свабоды».

КІЕЎ: не дапусцім беларускага сцэнару на Украіне!

У Кіеве 15 сакавіка пікетавалі амбасаду Беларусі. У пікеце ўдзельнічала больш за 50 чалавек. Акцыю салідарнасці з беларускім «Маршам Свабоды» арганізавалі ўкраінскія маладзёжныя арганізацыі. Удзельнікі акцыі выказалі пратэст рэжыму Лукашэнкі і заявілі, што не дапусцяць паўтору беларускага сцэнару ў сваёй краіне. Яны паведамілі, што гэтым разам пастанавілі не адпраўляць сваіх пасланцоў у Мінск, каб не дазволіць рэжыму Лукашэнкі пасля абвінаваціць «украінскіх экстрэмістаў у арганізацыі масавых хваляванняў».

БРУСЕЛЬ: эмігранты супраць дыктатуры

15 сакавіка прайшоў традыцыйны пікет у падтрымку «Маршу Свабоды» каля беларускай амбасады ў Бруселі. Акцыя была арганізаваная «Цэнтрам беларускіх бежанцаў» у Бельгіі і інстытутам IFIAS, брусельскім партнёрам Хартыі'97. У акцыі ўзяло ўдзел звыш 40 чалавек, якія прыбылі сюды з розных гарадоў Бельгіі – Антверпена, Бруселя, Мешэлена, Сент-Нікаласа, Гента і іншых, у асноўным маладыя людзі, некаторыя з жонкамі і дзецьмі. Прэзідэнт IFIAS Герд Грэйн выступіў перад мітынгантамі з прамовай, у якой зазначыў, што інстытут, які ён узначальвае пры падтрымцы беларускай дыяспары ў Бельгіі, будзе і надалей працаваць на карысць дэмакратычных пераўтварэнняў у Беларусі. ■

ГАРАЧАЯ ЛІНІЯ

■ **У наступны уік-энд Аляксандр Лукашэнка збіраецца на Блізкі Усход.** Згодна з паведамленнем прэс-службы, 25-27 сакавіка адбудзецца ягоны візіт у Аб'яднаныя Арабскія Эміраты. Магчыма, што, акрамя ААЭ, А.Лукашэнка наведае яшчэ і Бахрэйн, аднак канчатковае рашэнне пра гэта яшчэ не прынятае.

■ **Міхаіл Паўлаў быў прызначаны старшынёй Мінскага гарвыканкама.** Раней ён узначальваў Баранавіцкі гарвыканкам. Цяпер ягоная кандыдатура мусіць быць зацверджаная на бліжэйшай сесіі гарадскога Савета. Дарэчы, М.Паўлаў паходзіць з Магілёўскай вобласці.

■ **У Крычаве (Магілёўская вобласць) створаныя добраахвотныя народныя дружыны з маладых работнікаў прадпрыемстваў.** За пяць вячэрніх дзяжурстваў яны атрымоўваюць адзін мінімальны заробак (2 тыс. 200 рублёў). Гэтыя сціплыя грошы становяцца для некаторых жыхароў істотнай падтрымкай. На сённяшні дзень дружыннікаў ужо больш за 50.

Курс наяўнага долара на «чорным рынку» 900

ПРАЦЭС

Лёс дэпутата

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ

Яшчэ на чатыры гады зацягваецца турэмная эпапея вядомага апазіцыянера Андрэя Клімава. Бліскучы парламенцкі аратар, удалы бізнесмен, непрымірымы апанент Лукашэнкі, рашэннем калегіі раённага суда Клімаў прызнаны вінаватым у «прысваенні дзяржаўнай маёмасці» і адпраўлены дабываць шасцігадовы тэрмін у адну з калоніяў узмоцненага рэжыму. Такім чынам, Клімаў падзяліў лёс Уладзіміра Кудзінава, даказаўшы эмпірычным шляхам, што ў нас бізнесмен можа займацца палітыкай, толькі калі ён лаяльны да вышэйшай улады. У іншым выпадку яго чакае альбо разарэнне ці іміграцыя, альбо турма з аднaчасовым разарэннем.

Каб ацаніць сэнс падзеі, перагорнем некалькі старонак з дэпутацкага жыцця Андрэя Клімава.

1995

Ужо адбылося збіццё і выгнанне з Авальнай залы парламента дэпутатаў-апазіцыянераў, ужо прайшоў ганебны для нацыянальных пачуццяў беларусаў травеньскі рэферэндум, ужо расстраляны беларускім знішчальнікам паветраны шар з двума амерыканскімі турыстамі і на рахунку рэжыму з'явіліся першыя чалавечыя жыцці... Вось на такім фоне восенню 1995 года быў дадзены старт выбарам у новы парламент, дэпутатам якога стаў мінскі бізнесмен, былы міліцыянт-пажарнік Андрэй Клімаў.

Лёс гэтага 13-га парламента пачынаўся ў адпаведнасці з ягоным парадкавым нумарам. Выбары праходзілі ў цяжкія два этапы. Аляксандр Лукашэнка, які ў той час яшчэ не лічыў за ганьбу згадаць сваё дэпутацкае мінулае, праз дзяржаўныя СМІ заклікаў не верыць кандыдатам у дэпутаты, бо тыя «ўсё роўна падмануць». Бліжэйшае атачэнне прэзідэнта і вертыкальшчыкі на месцах зразумелі «агітацыйны імпульс» свайго шэфа і як маглі сабатавалі правядзенне выбараў. І ўсё ж з другой спробы ўдалося абраць больш паловы дэпутатаў і абвесціць на ўвесь свет, што першыя за часы незалежнасці Беларусі выбары ў парламент адбыліся. Колькі радасці было, колькі спадзяванняў на лепшае! Нават чалавек-жалезная маска Аляксандр Абрамовіч, тагачасны старшыня Цэнтрвыбаркама, а цяпер намеснік кіраўніка адміністрацыі, на выніковай прэс-канферэнцыі расслабіўся і парадаваў прэсу намёкамі ў бок тых, хто спрабаваў сарваць выбары. Толькі не ўдалося, не далі нашыя выбаршчыкі сябе падмануць, свяціўся твар старшыні. Здаецца, і Клімаў тады згадваўся як прыклад непахіснага памкнення народа да дэмакратыі.

Дарэчы, перамозе Клімава здзіўляліся толькі людзі недастаткова дасведчаныя. Супрацоўнікі пажарнай аховы, якія пазнаёміліся з Клімавым-інспектарам, ведалі яго як чалавека, для якога ісці працаваць у полымя — не подзвіг ці крок адчаю, а звычайная праца. ►

Заканчэнне на стар.6

СОЦЫУМ

Адстаўнікі ўжо злуюцца

Пагрозлівае папярэджанне Лукашэнкі (у ролі галоўнакамандуючага на апошняй сустрэчы са сваім генералітэтам), што «павялічваць пенсіі адстаўнікам ніхто не збіраецца», ужо ўспрынятае ў «штыкі».

У Брэсце на справаздачна-выбарчай канферэнцыі «Саюза афіцэраў» ледзь удалося ўтаймаваць канфлікт сярод 250 прысутных. Адны з іх былі раз'юшаныя знявагаю да сваіх ранейшых заслугаў, іншыя выкрыквалі накондт таго, што «бацька больш плаціць, чым усім астатнім», а трэці бок заклікаў праверыць гарачнасць прэзідэнта часам – апомніцца, як заўсёды.

Адмежаваліся ад крытычных настрояў адстаўнікоў найперш тыя з іх, хто прыгрэты ва ўладзе. Папрасіўся з выбарчай пасады старшыні абласнога «Саюза афіцэраў» генерал-маёр Валерый Губарэнка – ён зараз дырэктар мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой».

Дарэчы, пенсіённы кантынгент Брэстчыны застаецца багай што самым «мілітарызаваным» у Беларусі. З 12,5 тысячы былых генералаў, афіцэраў і прапаршчыкаў 6.926 чалавек аб'ядналіся ў арганізацыю з фіксаваным удзелам: ходзяць на сходы і плацяць грашовыя складкі. Найбольш такіх у Баранавічах – 3.150; у Пінску – 1.115. Апошняя з 20 суполак «Саюза афіцэраў» створаная ў Ганцавічах. І гэта ўжо вынік ратацыі кадраў на радыёлакацыйнай станцыі «Волга», якая належыць расійскай арміі. ■

ГАСПАДАРКА

Небяспечная прадукцыя

У 2000 годзе ў шэрагу гаспадарак Магілёўскай вобласці магчыма атрыманне сельскагаспадарчай прадукцыі з перавышэннем нормаў утрымання радыяцыі. Прынамсі, такую магчымасць не выключаюць спецыялісты, якія займаюцца праблемамі абароны насельніцтва ад наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Наступствы заражэння можна знізіць з дапамогай рэгулярнага ўнясення ў глебу мінеральных угнаенняў. Аднак выдзеленых з бюджэту грошай пакуль хапае толькі на апрацоўку 40 працэнтаў ад неабходных плошчаў. ■

КУЛЬТУРА

Будзе 16 нацыянальных падворкаў

Зацверджаная праграма III Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур, які пройдзе ў Гродне ў чэрвені 2000 года. Падчас чарговага паседжання аргкамітэта 16 сакавіка было паведамлена, што ўрачыстае адкрыццё фестывалю пройдзе ўвечары 2 чэрвеня на Савецкай плошчы горада.

Пасля гэтага адбудзецца гала-канцэрт з удзелам прафесійных і самадзейных калектываў, а затым — харэаграфічнае і танцавальнае святы. З чэрвеня ў гістарычным цэнтры горада будуць працаваць 16 нацыянальных «падворкаў». ■

«Дзень Волі» адсвяткуем годна!»

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Разгляд заяўкі 87 чалавек на правядзенне 25 сакавіка ў Мінску традыцыйнай акцыі «Дзень Волі», прысвечанай чарговым угодкам абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі, адбыўся 17 сакавіка ў Мінгарвыканкаме. Заяўка падавалася ад прадстаўнікоў аб'яднанай апазіцыі, па задуме якіх акцыя мусіць увайсці ў шэраг мерапрыемстваў «Гарачай Вясны-2000» і стаць лагічным працягам «Маршу Свабоды-2».

На працэдуру разгляду ў будынак выканкама не пусцілі журналістаў, а таксама аднаго з заяўнікаў — Міколу Статкевіча, бо ён, маўляў, спазніўся на дзве хвіліны. Нечакана для ўсіх прадстаўнікі Мінгарвыканкама пры вынясенні адмовы на шэсце асноўны спасылі зрабілі на тое, што быццам бы падчас «Маршу Свабоды» арганізатары дапусцілі шэраг парушэнняў, а санкцыявалі толькі мітынг на плошчы Бангалор. Дзіўны, трэба адзначыць, спасыл. Калі б арганізатары «Маршу» сапраўды дапусцілі парушэнні, то іх павінны былі б судзіць па Адміністратыўным кодэксе, але пра гэта нават намёкаў не рабілася.

Па-другое, быў атрыманы ліст ад кіраўніка місіі КНГ АБСЕ Ханса-Георга Віка, дзе ён зазначыў, што акцыя была выдатна арганізаваная, і што ў гэтым з ім пагадзіўся кіраўнік гарвыканкама Чыкін. На паседжанні ж 17 сакавіка Чыкін казаў адваротнае. І нарэшце, пры чым арганізатары «Маршу Свабоды» да арганізатараў «Дня Волі»? Паводле закона, фармат мерапрыемства ў выканкаме мяняць не могуць. Гэта значыць, калі заяўленае шэсце, то мусіць быць шэсце, а прадстаўнікі ўладаў могуць толькі змяніць ягоны маршрут. На гэтай падставе заяўнікі падалі іск аб абскарджанні рашэння выканкама ў суд Савецкага раёна г.Мінска.

● Святочны канцэрт падчас «Маршу Свабоды»

На скліканай заяўнікамі прэс-канферэнцыі яны патлумачылі рашэнне ўладаў жаданнем збіць хвалю масавасці вулічных акцыяў, якая была зададзеная «Маршам Свабоды-2», а таксама элементарнай бояззю Лукашэнкі і ягонага атачэння падобных мерапрыемстваў. Як заявіў на прэс-канферэнцыі старшыня БНФ Вінцук Вячорка, «Дзень Волі» – традыцыйна галоўнае свята беларусаў, і мы ніколі не адмовімся ад ягонага святкавання, а таму заяўляю, што 25 сакавіка будзе ўсё, што планавалася, – і шэсце, і мітынг, і канцэрт, і пройдуць яны годна!»

Пройдуць і ўсе запланаваныя масавыя мерапрыемствы ў іншых гарадах Беларусі. Кіраўнік дружыны Віктар Івашкевіч выказаў упэўненасць, што ніякіх боек і сутычак дружына ў гэты раз не дапусціць. «Адказна заяўляю, мы не будзем біць міліцыю!», — сказаў ён у завяршэнне свайго выступу.

Арганізатары заклікалі ўсіх беларусаў 25 сакавіка ў 12.00 прыйсці на сталічную плошчу Якуба Коласа з мэтай выступіць у абарону правоў чалавека і незалежнасці Беларусі. «Нас у гэты дзень збярэцца значна больш, чым было на «Маршы Свабоды-2», — сказаў напрыканцы прэс-канферэнцыі намеснік старшыні БНФ Вячаслаў Сіўчык. ■

Міліцыя баіцца здымкаў на памяць

Галіна Рабянкова вярталася дахаты пасля заканчэння шэсця і мітынгу, які праходзіў у Мінску пад назвай «Марш Свабоды-2». У раёне перакрыжавання вуліцаў Варвашэні і Багдановіча яна выпадкова стала сведкам неправамерных дзеянняў супрацоўнікаў міліцыі – яны жорстка збівалі невядомага чалавека, які быў напдпіткy. Два міліцыянты затрымлівалі яго – білі кулакамі ў твар, цягалі па зямлі. У выніку «затрымання» з мужчыны была сарваная ўся вопратка, ён застаўся па пояс голы.

Людзі, што стаялі побач, пачалі выказваць абурэнне такімі дзеяннямі ахоўнікаў правапарадку. Галіна Рабянкова вырашыла сфатаграфаваць гэты момант. Пры сабе яна мела фотаапарат (падчас «Маршу Свабоды» яна рабіла фотаздымкі па просьбе Кальварыйскай Рады БНФ «Адраджэньне», сябрам якой яна з'яўляецца). Калі яна зрабіла некалькі здымкаў, адзін з міліцыянтаў нечакана накінуўся на яе і збіў з ног. Спадарыня Г.Рабянкова ўпала на асфальт і да крыві разбіла руку. Міліцыянт пачаў цягнуць яе да другога свайго калегі, пры гэтым ён крычаў: «Яна сфатаграфавала нас».

Міліцыянты выхапілі з рук Г.Рабянковай фотаапарат, вынялі з яго фотастужку і на вачах у Г.Рабянковай парвалі яе на дробныя кавалкі. Потым яны выхапілі яе рук пакет з сумкай і пачалі вобыск. Знайшлі некалькі налепак «Марш Свабоды-2». Убачыўшы іх, міліцыянты пачалі крычаць: «Бэнэфаўцаў трэба ўсіх перадавіць» і «Я адзін раз дзвіну табе дубінкай у зубы – у цябе ўсе зубы вылецяць». Супрацоўнікі міліцыі абражалі Г.Рабянкову нецэнзурнай лаянкай. Спадарыня Г.Рабянкова спрабавала высветліць прозвішчы супрацоўнікаў міліцыі, але замест адказу адзін з «герояў» пырснуў ёй у твар слезацечным газам.

Пасля гэтага інцыдэнту сп.Г.Рабянкова вымушаная была звярнуцца ў праваабарончы цэнтр «Вясна». Паводле заявы Г.Рабянковай, была складзеная скарга ў гарадскую пракуратуру. ■

Інфармацыйны аддзел «Вясны»

У Брэсце 100 справаў па фальшываманецтве

Галіна КАЗІНЕЦ

Тэндэнцыі мінулага года, калі супрацоўнікамі міністэрства ўнутраных справаў, КДБ, мытні і касавымі работнікамі было выяўлена амаль 4 тысячы падробак банкнотаў, зараз паўляцьваюцца. На Брэстчыне, напрыклад, ужо на 15 выпадкаў больш, чым у аднаведны тэрмін год таму. А ўсяго тут узбуджана 100 крымінальных спраў супраць фальшываманецтва. Значную частку яго складае амерыканская валюта – у асноўным купюры вартасцю 100 долараў. Банкноты меншай вартасці падрабляюць часткова, даклейваючы нулі і пераклейваючы партрэты прэзідэнтаў. Так было, напрыклад, напярэдадні 8 сакавіка, калі ў выручцы аднаго з брэсцкіх філіялаў «Беларусбанка» апынуліся 10 стодоларавых купюр, над якімі папрацавалі вопытныя фальшываманетчыкі. Яшчэ раней брэсцкія пінкертоны накрылі чачэнца Ю. за арганізацыю збыту 100-доларавых падробак у Кобрыне і раёне.

Часцей сталі «ўсплываць» фальшыўкі разліковых білетаў Нацыянальнага банка РБ буйных наміналаў. На своеасаблівым «манетным двары» такіх фальшывак у Брэсце працавалі маладыя людзі ва ўзросце ад 16 да 20 гадоў. Першага са злачынцаў арыштавалі 12 студзеня, а затым і астатніх. Школьнікі, навучэнцы тэхнікумаў і беспрацоўныя (усяго 9 чалавек) тыражавалі разліковы білет Нацбанка вартасцю 1 мільён на звычайным струменевым прынтэры. Збыт быў наладжаны на Цэнтральным і «Брэст-Палескім» рынках пры разліку за прадукты. На чыгуначным вакзале «Забалоцце» Валынскай вобласці Украіны беларускія фальшыўкі прапаноўваліся оптам па 700 тысяч рублёў менш за адзін намінал.

Сітуацыю з небывалым дагэтуль абвалам супрацьзаконных дзеянняў начальнік аддзела па эканамічнай злачыннасці крымінальнай міліцыі УУС Брэсцкага аблвыканкама Віктар Шпак тлумачыць шматлікімі прычынамі. Адна з іх, на наш погляд, справакавана расцягнутай на некалькі гадоў дэнамінацыяй. Не маючы даверу да часовых «зайцаў», народ страціў пільнасць і да сталічных карцінак на «новых» грошах. ■

Развітанне з каралевай

Рыгор БУЯН

14 сакавіка англійская каралева Лізавета II прыняла беларускага пасла Уладзіміра Шчаснага, якога адклікаюць на Беларусь у сувязі з заканчэннем тэрміну яго паўнамоцтваў. Прэс-служба міністэрства замежных справаў, якая паведаміла пра аўдыенцыю, сцвярджае, што на сустрэчы, апрача астатняга, каралева і беларускі пасол абмеркавалі «пытанні гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва». Было адзначана, гаворыцца ў паведамленні беларускага МЗС, што «за апошнія пяць гадоў тавараабарот паміж дзвюма краінамі павялічыўся ў 3,8 раза, прычым беларускі экспарт вырас у 2,6 раза», што «больш актыўным сталі кантакты ў галіне навукі і культуры», што «асобнае месца ў ходзе гутаркі занялі пытанні гуманітарнага супрацоўніцтва і аказання дапамогі брытанскімі дабрачыннымі арганізацыямі ў мінімізацыі наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС»...

НАШАЙ СВАБОДЗЕ стала вядома, што 14 сакавіка з 12.25 да 12.35 Лізавета II сапраўды прыняла Уладзіміра Шчаснага, якога адклікаюць назад. Самае цікавае ў тым, што звычайную пратакольную сустрэчу, якая доўжылася толькі 10 хвілінаў, беларускае знешнепалітычнае ведамства спрабуе падаць як дзелавую сустрэчу па абмеркаванні двухбаковых адносінаў. Аднак па англійскіх законах каралева не можа абмяркоўваць ні эканамічныя, ні палітычныя пытанні – гэта не яе кампетэнцыя. І ўвесь спектр двухбаковых адносінаў – ад «гандлёва-эканамічнага» да гуманітарнага супрацоўніцтва – абмеркаваць за 10 хвілінаў фізічна немагчыма. Уладзімір Шчасны перад ад'ездам з гасціннай Англіі проста-напраста мусіў развітацца з каралевай – па этыкету. Аднак беларускія ўлады вырашалі зарабіць дывідэнды нават на пратакольнай сустрэчы: глядзіце, маўляў, англійская каралева не грэбуе кантактамі з прадстаўнікамі афіцыйнага Мінска. ■

Літва дае беларусам стыпендыі

Сяргей АСТРАЎЦОЎ

Студэнты, навуковыя супрацоўнікі і выкладчыкі беларускіх ВНУ атрымалі магчымасць павучыцца або папрацаваць у Літве.

Для студэнтаў і аспірантаў тэрмін вучобы—да 20 месяцаў, для навуковых супрацоўнікаў стажыроўка—да 10 месяцаў. Праграма разлічаная на 2000—2001 гады. Вялікую перавагу будуць мець тыя, хто валодае дзяржаўнай — літоўскай мовай. Але таксама сярод прэтэндэнтаў, безумоўна, няшмат. У такім разе трэба абавязкова ведаць англійскую або нямецкую мовы. Старшакурснікі, магістранты і аспіранты будуць атрымліваць стыпендыю да 1.250 літаў, або прыблізна 312 долараў. Кандыдаты і дактары навук атрымаюць удвая больш. З гэтых грошай трэба будзе заплаціць падатак і за жыллё. Дарэчы, такія ж самыя стыпендыі атрымаюць ахвотныя вывучаць літоўскую мову ў Віленскім і Каўнаскім універсітэтах. Як вядома, на Беларусь замежных студэнтаў заваблiваюць, прапануючы ім навучанне зусім не на беларускай, а — на расійскай мове.

Восеньскі семестр для тых, хто атрымае запрашэнне, пачнецца з 1 верасня, зімовы – з 10 лютага ў наступным годзе. Рашэнне аб выдачы стыпендыі будзе прымаць літоўская камісія па міжнароднай адукацыі. Паездка беларусаў у Літву адбудзецца ў рамках супрацоўніцтва паміж міністэрствамі адукацыі абедзвюх краінаў. Цікавая акалічнасць — Дэпартамент навукі і вышэйшай адукацыі літоўскага міністэрства будзе прымаць заявы да 31 сакавіка. Аднак наша міністэрства, якое разаслала ўмовы атрымання літоўскіх стыпендыяў па ўсіх абласных гарадах, строга папярэдзіла: копіі заяваў павінны быць абавязкова здадзеныя ў міністэрства адукацыі РБ – да 20 сакавіка. ■

Хоць вокны пабіць

Сяргей АСТРАЎЦОЎ

Гэта адбылося 14 сакавіка позна ўвечары. Хуліганы кідалі каменне з вузкай Гараднічанскай вуліцы, якая выходзіць на К.Маркса амаль насупраць сядзібы БНФ. Злачынцаў заўважыла адна жанчына. На ўдачу міма рухаўся міліцэйскі патруль. Аднак міліцыянты адмовіліся даганяць хуліганаў.

Па словах С.Мальчыка—старшыні гарадской Рады БНФ, шыбы пабіты ў іх ужо шосты раз. І ніколі міліцыя ні ў чым не дапамагла. Апошнім разам у вокны ўставілі шкло таўшчынёй 5 міліметраў, але і гэта не ўратавала. Памяшканне, дарэчы, знаходзіцца на першым паверсе. Раней злодзеі на шыльдзе, якая вісіць на вуліцы, абавязкова дапісвалі: БНФ – «казлы». Шыльду тады перавесілі вышэй. Над сядзібай пастаянна вісіць бел-чырвона-белы сцяг БНФ, але – на ўзроўні другога паверху. Аднак невядомыя аднойчы здолелі яго зачапіць і сарваць, зламаўшы тронак. Мальчык зазначае, што шыбы ў сядзібе БНФ заўсёды б'юць быццам з нагоды палітычных падзеяў. Апошнім разам—напярэдадні сталічнага «Маршу Свабоды». ■

Прэс-рэліз сакратарыята Усебеларускага з'езда

У лютым 2000 года група аўтарытэтных грамадскіх дзеячаў краіны выступіла з ініцыятывай правядзення Усебеларускага з'езда. Неабходнасць правядзення такога мерапрыемства агульнанацыянальнага маштабу прадыктаваная нарастаючай пагрозай дзяржаўнасці Рэспублікі Беларусь.

6 сакавіка адбыўся ўстаноўчы сход аргкамітэта з'езда, у якім прынялі ўдзел прадстаўнікі шэрагу грамадскіх арганізацыяў і палітычных партыяў. На гэтым жа паседжанні былі абраныя чатыры сустаршыні аргкамітэта: паэт Рыгор Барадулін, дыпламат Генадзь Бураўкін, акадэмік Радзім Гарэцкі і гісторык Анатоль Грыцкевіч. У бліжэйшы час склад аргкамітэта будзе пашыраны за кошт прадстаўнікоў грамадскіх структураў, якія падтрымалі ідэю Усебеларускага з'езда.

16 сакавіка пачаў працу сакратарыят Усебеларускага з'езда.

Усю неабходную інфармацыю аб падрыхтоўцы з'езда вы можаце атрымаць у сакратарыяце.

Час працы сакратарыята з 10.00 да 18.00.

Кантактны тэлефон: (017) 222-48-00.

Адрас для карэспандэнцыі: Мінск-65, а/с 297.

Консультации или секретные переговоры?

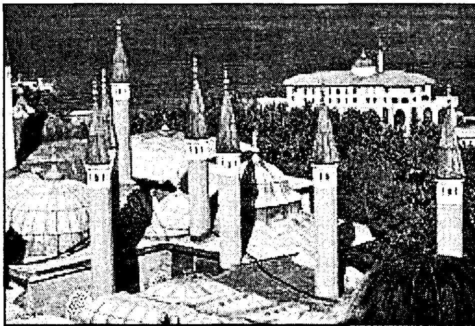
Роман ЯКОВЛЕВСКИЙ,
Анкара–Минск

На фоне явного дефицита международных отношений у нынешнего руководства Беларуси, когда приезд в Минск любого зарубежного посетителя, то ли артиста, то ли фигуриста, с помпой принимают в различных резиденциях с подробными репортажами в государственных СМИ, весьма странным выглядит следующий факт – полное молчание по поводу одного важного визита. Еще 7 марта в Минске состоялись межмидовские консультации, в которых приняли участие заместитель министра иностранных дел Турции Айдын Шахинбаш и первый заместитель министра иностранных дел Беларуси Сергей Мартынов.

Турция была первой страной, которая после распада СССР официально признала в 1992 году независимость Беларуси. С тех пор развитие двустороннего сотрудничества носит устойчивый характер. Причем в различных областях. Не ослаб интерес Турции к Беларуси и после того, как был провозглашен и закреплен договором процесс создания единого государства Беларуси с Россией. Нынешний визит одного из руководителей внешнеполитического ведомства Турции стал первым визитом столь высокого уровня. У г-на Айдын Шахинбаша состоялась отдельная встреча с вице-премьером — министром иностранных дел Беларуси Уралом Латыповым, которая носила закрытый характер и была воспринята в некоторых кругах как секретные переговоры. Для пущей значимости, таким подозрениям не очень противились некоторые чиновники. Обратил на себя внимание и тот факт, что итоги визита А.Шахинбаша не были отражены ни официальным, как это практикуется, сообщением пресс-службы МИД Беларуси, ни какими-либо комментариями, информацией в государственных СМИ. Похоже, такое информационное обеспечение, а вернее, его отсутствие, работы внешнеполитического ведомства, зарубежных визитов и встреч его главы приняло также устойчивый характер.

Одни наблюдатели склонны объяснять такую секретность белорусского МИД тем, что, как и в советские времена, она позволяет скрывать разницу между декларациями и реальными делами в той или иной областях государственной деятельности. Как известно, приоритетным для МИД Беларуси определено содействие наращиванию белорусского экспорта, для которого американский в 80 млн. долларов и некоторые другие рынки, как ожидается, скоро закроют. По политическим причинам. Весьма проблематично, чтобы эти веяния обошли стороной натовскую Турцию и, к примеру, Объединенные Арабские Эмираты, в которых А.Лукашенко со своим дипкорпусом надеется найти инвестиции и кредиты. Расчет на переориентацию на рынки стран, стратегическим союзником которых являются США, выглядит просто блефом. Впрочем, как и принятая на днях государственная программа развития экспорта до 2005 года. Экспорт многих видов готовой продукции уже не является признаком развитости, считают в мире. Ее определяют уровень капиталовложений в новые производства и человеческий капитал, наличие которых у Беларусь отсутствует.

Правда, другие наблюдатели пытаются объяснить нависшую завесу секретности над деятельностью МИД Беларуси другими причинами. Оставаясь субъектом международного права, Беларусь может служить удобным проводником некоторых выгодных контрактов. Об этом говорили и некоторые высшие должностные лица. А наблюдатели почему-то упоминают последовательность визитов в Анкару союзных вице-премьеров И.Клебанова и У.Латыпова. Как известно, первый курирует вопросы российского ВПК. Те же наблюдатели стали говорить о том, так уж совпало, что после отъезда 8 марта из Минска высокого турецкого гостя, стало известно, что российская компания «Камов» проиграла американской «Белл Текстрон» конкурс на поставку 145 вертолетов «К-50-2» («Черная акула»). Стоимость партии оценивалась 4 млрд. долларов. Конечно не определяющий, но, говорят, белорусский аспект в неудаче россиян присутствовал.

Как стало известно из источника, заслуживающего доверия, во время своих встреч с белорусскими коллегами высокопоставленный турецкий дипломат обсуждал все сферы двусторонних отношений: политические, торгово-экономические, военно-технические, сотрудничество в международных организациях. Таких, например, как Организация экономического сотрудничества черноморского региона, куда Беларусь стремится попасть, но пока безуспешно. Дипломаты двух стран также обменялись мнениями по вопросам, связанным с ситуацией на Кавказе. Надо полагать, что по этим вопросам у Беларуси единая с Россией точка зрения. Как известно, Москва не скрывает своей озабоченности по поводу растущего влияния Турции в этом регионе. Тем не менее, во время прошедших в Минске турецко-белорусских консультаций констатировалось то, что из стран-членов НАТО и кандидатов в члены Европейского союза именно с Турцией у Беларуси самые лучшие отношения. Обычно в качестве аргумента приводят неоднократные визиты высших должностных лиц Беларуси и обмен визитами министров обороны двух стран.

Во время визита заместителя министра иностранных дел Турции обсуждался и такой политический аспект двусторонних отношений, как планируемый визит в апреле президента Беларуси Александра Лукашенко в Анкару на празднования 700-летия Османской империи. Вопрос этот остается открытым из-за развернувшейся в Турции дискуссии по поводу срока полномочий президента, который по нынешней Конституции истекает в мае. Предполагается, что турецкий парламент, который избирает главу государства, может принять поправки в основной закон и изменить существующий одноразовый 7-летний срок на 5-летний. С возможным переизбранием на второй срок. То есть президент может тогда работать 10 лет. По мнению наблюдателей, поправки к Конституции будут приняты парламентом до апреля, и скорее всего 72-летний Сулейман Демирель останется на своем посту. Остается неясным, то ли внутриполитические вопросы Турции или все же Беларуси не позволяют до сих пор внешнеполитическому ведомству и государственным СМИ Беларуси объявить о планируемом очередном визите в Анкару А.Лукашенко. По крайней мере турецкая пресса этого не скрывает. ■

«Международная амнистия» начнет компанию

Рыгор БУЯН

Представитель «Международной амнистии» Мэтти Прингл, делится своими впечатлениями от визита в Минск с корреспондентом НАШАЙ СВАБОДЫ.

— Г-н Прингл, с какой целью Вы приехали в Минск?

— В Лондоне, где размещается офис организации «Международная амнистия», мы постоянно получаем информацию о нарушении прав человека в Беларуси. Например, в прошлом году после проведения «Марша Свободы» мы получили массу нарушений прав человека, в частности, жестокого обращения с людьми со стороны милиции. В вашей стране есть и другие проблемы. У «Международной амнистии» вызывает опасения тенденция к исчезновению политических оппонентов президента Лукашенко.

— Насколько я понимаю, перед приездом в Беларусь Вам были поставлены конкретные задачи. Какие? Изучить ситуацию с правами человека в нашей стране?

— Меня пригласили принять участие в международной конференции, которую организовала британская организация «Британская восточно-западная организация». На ней я буду говорить о нарушении прав человека в Беларуси. Кроме того, Хартия'97 пригласила меня участвовать в «Марше Свободы-2», и я приехал сюда около пяти часов и сразу попал на Марш. Я был рад, конечно, что никто не был арестован. Мы не получили подтверждения жестокого обращения с участниками со стороны милиции. По-моему, акция прошла на хорошем уровне.

— Насколько хорошо, на Ваш взгляд, был организован «Марш Свободы-2»? И что Вы можете сказать о действиях милиции – ведь при столкновениях во время уличных акций все обвинения в первую очередь предъявляются им.

— Это очень трудно оценивать. Я могу сказать, что правительство было под давлением. На прошлой неделе США заявили, что нельзя избивать, нельзя арестовывать участников Марша. «Международная амнистия» выступила с аналогичным заявлением. Акция была очень хорошо организована – это нам ясно. С другой стороны, правительство было под давлением. Может быть, сочетание этих двух причин и привело к тому, что «Марш Свободы-2» прошел без столкновений.

— Дело в том, что минские власти отказали в проведении шествия 25 марта якобы потому, что организаторы не сумели обеспечить общественный порядок во время «Марша Свободы-2». Как Вы относитесь к этому решению?

— Нет сомнений, что это нарушение прав человека. У каждого человека есть право принимать участие в манифестации. Свобода собраний – это фундаментальная часть демократии.

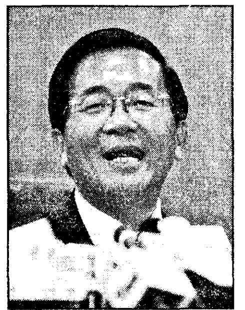
— И последний вопрос. Будет ли иметь какие-то последствия Ваш визит в Минск?

— В середине июня «Международная амнистия» будет делать отчет о нарушении прав человека во всем мире. Положение прав человека в Беларуси из-за исчезновений, из-за узников совести, из-за жестокого обращения с людьми катастрофически ухудшилось. После этого – я знаю – «Международная амнистия» начнет большую кампанию, чтобы улучшить права человека в этой стране. ■

СВЕТ

Тайвань Кітая не баіцца

На Тайвані адбыліся прэзідэнцкія выбары. Пераможца – 49-гадовы лідэр апазіцыйнай Дэмакратычнай прагрэсіўнай партыі Чэн Шуй Бянь.

Як вядома, Тайвань абвясціў сваю незалежнасць ад Кітая ў 1949 годзе. З таго часу ідзе супрацьстаянне дзвюх сілаў: Кітай намагаецца далучыць да сябе «мяцежную правінцыю», а Тайвань – атрымаць поўную незалежнасць.

Дэмакратычная прагрэсіўная партыя Тайваня заўсёды выступала за поўнае аддзяленне ад Кітая. Таму напярэдадні выбараў Кітай пагражаў пачаць вайсковую агрэсію супраць Тайваня ў выпадку, калі там пераможа прадстаўнік дэмакратаў.

Чэн Шуй Бянь таксама неаднаразава заяўляў пра неабходнасць поўнага аддзялення, аднак непасрэдна перад выбарамі ён змякчыў свае выказванні, каб не палохаць тайваньцаў, і нават паабяцаў аднавіць кітайска-тайваньскія стасункі. У выніку яму аддалі свае галасы 39% тайваньцаў.

Адразу пасля свайго абрання Чэн Шуй Бянь прапанаваў вядомаму навукоўцу-хіміку, лаўрэату Нобелеўскай прэміі Ль Юаню стаць на чале новага кабінета міністраў.

Кітай негатыўна ацаніў вынікі выбараў на выспе і заявіў, што Тайвань ніколі не стане незалежным. Аднак, з другога боку, Пекін гатовы весці дыялог з новаабраным прэзідэнтам. Тым часам некаторыя сродкі масавай інфармацыі паведамілі пра перагрупіроўку кітайскіх войскаў на поўдні краіны. ■

Спалілі сябе самі

Страшная трагедыя надарылася ва Угандзе. У царкве невялікага горада Канунгу зажыва згарэлі сотні прыхільнікаў рэлігійнай секты, што прапаведвала хуткі канец свету. Гэта адбылося ў пятніцу. Спачатку з'явілася звестка пра 230 загінулых, аднак ужо ў нядзелю прадстаўнікі мясцовай паліцыі паведамілі, што агульная колькасць ахвяраў можа сягнуць 470 чалавек. Паводле апошняй інфармацыі, загінулых ужо больш за 600 чалавек.

Сярод загінулых былі жанчыны і дзеці. Паліцыя мяркуе, што прыхільнікі секты «Рух за аднаўленне 10 запаведзяў» падпалілі сябе самі пасля некалькіх гадзінаў спявання малітваў. Нявядома, што надарылася з лідэрам секты Джозэф Кібветэрэ, які прадказваў наступленне канца свету 31 снежня 1999 года, а калі нічога не адбылося, то перанёс яго на 31 снежня 2000-га. За некалькі дзён да пажару ён заклікаў сектантаў прадаць усю сваю маёмасць. Ёсць звесткі, што ён пасняхова ўцёк за мяжу.

Намеснік начальніка паліцыі заявіў, што смерць дарослых будзе імі разглядацца як забойства, аднак што датычыць дзяцей да 18-гадовага ўзросту, то іхняя смерць у любым будзе адназначна лічыцца забойствам. Дарэчы, прадстаўніцтвы секты існуюць таксама ў Кеніі, Танзаніі, Руандзе і Бурундзі. ■

Югаслаўскія ўлады супраць журналістаў

У сербскім горадзе Кралева была прымусова закрытая незалежная тэлерадыёстанцыя. Прадстаўнікі міністэрства сувязі канфіскавалі асноўны перадатчык радыёстанцыі, пакінуўшы толькі маленькі.

Такім чынам ім удалося ў чатыры разы паменшыць колькасць аўдыторыі тэлерадыёкампаніі.

Міністэрства сувязі сцвярджае, што абсталяванне, якое яны канфіскавалі, не адпавядае пэўным тэхнічным стандартам.

На думку рэдактара навіная станцыі, улады проста не хочуць, каб людзі даведваліся пра падзеі, пра якія маўчаць афіцыйныя СМІ. Тэлерадыёстанцыя штодня наведамляла пра пратэсты жыхароў Кралева супраць часты прызываў рэзервістаў у армію – гэтыя акцыі доўжыліся на працягу пяці дзён. ■

Рашы тэарэму – атрымай мільён

Брытанскі выдавец прапанаваў 1 мільён долараў таму, хто першы зможа даказаць адну з самых цяжкіх тэарэмаў у матэматыцы – тэарэму Гольдбаха. Сутнасць тэарэмы: кожны цотны лік, больш за 2, ёсць сума 2 простых лікаў.

Задача была сфармуляваная матэматыкам Гольдбахам яшчэ ў 1742 годзе. Простыя лікі – тыя, якія дзеляцца толькі на 1 і на самога сябе.

Прапанова выдаўца – частка рэкламнай кампаніі новага рамана Апосталаса Даксіадзіса «Дзядзька Петрас і тэарэма Гольдбаха». На словах нобелеўскага лаўрэата Джона Нэша, «кніга прадстаўляе сабой зачараваўчую выяву таго, што адбываецца з матэматыкам, які спрабуе рашыць вельмі цяжкую для яго задачу». ■

Кіраўніцтва шахты звольненае

Урад Украіны звольніў са сваіх пасадаў дырэктара, галоўнага інжынера і яшчэ некалькіх чалавек з кіраўніцтва вугальнай шахты імя Баракова ў Краснадоне, дзе нядаўна загінулі 80 гарнякоў.

Камісія, што расследавала прычыны трагедыі, прыйшла да высновы, што на шахце не прытрымліваліся асноўных правілаў бяспекі. Выбух у Краснадоне быў самай жахлівай шахцёрскай трагедыяй за ўсе часы незалежнасці Украіны. ■

Падрыхтаваў Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Фота IREX/ProMedia

«Камароўка» баставала

Рыгор БУЯН

Камароўскі рынак баставаў супраць так званай рэканструкцыі, якая павінна «з'есці» каля 1.500 працоўных месцаў. У дзень Канстытуцыі гандляры прыйшлі на «Камароўку» абараніць свае правы на працу.

Папераджальная забастоўка «камароўскіх» прадпрымальнікаў выклікана так званай рэканструкцыяй рынку. З 1 сакавіка істотна скарацілася колькасць гандляроў рэчамі (увогуле рэчавы гандаль спыняецца з 15 красавіка). Адміністрацыя рынку тлумачыла выгнанне «чаўнакоў» тым, што «Камароўка» – прадуктовы рынак, і цяпер «чаўнакам» няма месца. Аднак, як аказалася, цяпер на рынку няма месца і для прадаўцоў бакалейных тавараў, што гандлююць з машын. Гарадскія ўлады прынялі рашэнне закрыць з 1 красавіка пляцоўку, на якой месцяцца машыны, ды адчыніць на яе месцы аўтастаянку. Хоць побач размешчаная аўтастаянка з гучнай назвай «Паркінг» – яе мала?

Зрэшты, «камароўскі перадзел» цягнецца ўжо не першы месяц. Цяперашняя спроба выгнаць бакалейных гандляроў з рынку – не першая з боку гарадскіх уладаў. Але сёлета, здаецца, пытанне было часова закрытае: 21 лютага на нарадзе гарвыканкам разам з прадпрымальнікамі вырашылі часова закрыць праблему да высвятлення ўсіх акалічнасцяў. Аднак, як бачна, любая дамоўленасць з уладамі не вартая і ломанага граша, пра што і сведчыць выгнанне бакалейшчыкаў.

Пляцоўка, на якой размяшчаюцца машыны, у асноўным, вытворцаў прадукцыі, налічвае 130 месцаў. Як піша ў звароце да Аляксандра Лукашэнкі прафсаюз прадпрымальнікаў «Садружнасць», забарона гандляваць азначае «рэзкае скарачэнне працоўных месцаў, а ў некаторых выпадках – закрыццё наладжаных вытворчасцяў». Далей прадстаўнікі прафсаюза пішуць: «Чыноўнікі сцвярджаюць, што ліквідацыя гандлёвых месцаў неабходная для забеспячэння бяспекі грамадзянаў і папярэджання магчымых надзвычайных сітуацыяў. Але хіба знікненне танных прадуктаў у горадзе – не надзвычайная сітуацыя? І хіба галаўны боль лечаць адразаннем галавы? Мы прапануем чыноўнікам замест арганізацыі рэвалюцыйнай сітуацыі ў Мінску заняцца арганізацыяй пляцовак гандлю таннымі прадуктамі ва ўсіх раёнах горада. Гэта зменшыць наплыў пакупнікоў на Камароўскім рынку». Сапраўды, людзі ідуць на «Камароўку» за таннымі прадуктамі: па статыстыцы, за тыдзень на рынак прыходзяць каля паўмільёна мінчан і жыхароў раёна. А закрыццё 130 гандлёвых месцаў – гэта ясна як божы дзень – сітуацыю не палепшыць.

Так, прадпрымальнікам прапанавалі перабрацца ў суседні «Паркінг». Ды толькі арэнда гандлёвых месцаў не кожнаму па кішэні, бо адзін толькі бокс каштуе 17 тысяч долараў. Прадпрымальнікі, каб толькі застацца на ранейшых месцах, згодныя на павышэнне арэнднай платы за месца ў паўтара раза. Узамен яны абяцаюць не падымаць цэны на тавары і «не дапусціць, каб маламаёмасныя жыхары горада пазбавіліся магчымасці купляць на Камароўскім рынку танныя прадукты». Разам з гэтым зваротам «Садружнасць» накіравала А.Лукашэнку подпісы наведвальнікаў рынку, якія гэтаксама пратэстуюць супраць выгнання гандляроў.

Сітуацыя на «Камароўцы», з упэўненасцю можна сцвярджаць, застаецца напружанай. ■

ПОШТА

Мэр, губернатар, імператар

Як хутка мяняюцца людзі. Здаецца, яшчэ нядаўна бальшыня начальства лічыла сябе ў «перадавым атрадзе чалавецтва», стаяла за сацыяльную роўнасць і адхіляла, па меншай меры ўслых, саслоўныя прэтэнзіі. Зараз паміж імі ўвайшло ў моду называць гарадскога галаву на французскі лад Мэрам, начальнікам абласных адміністрацыяў падабаецца, калі іх мянуюць Губернатарамі (прыкладам, брэсцкі губернатар, магілёўскі губернатар). Марудна пакуль распаўсюджваецца назва «сенатары» ў адносінах да членаў Нацыянальнага сходу.

Сам Лукашэнка ў тэлепрамовах называе сваіх назначэнцаў такімі замежнымі тэрмінамі, хоць іх у Канстытуцыі няма. Аднак у нас на Беларусі нідзе не праводзяцца прамыя выбары кіраўнікоў гарадскіх саветаў. Нашы беларускія мэры – звычайныя назначэнцы, якія не маюць мандата ад народа. Пра губернатараў і казаць няма чаго. Яны цалкам пад наглядам прэзідэнта. Славесная гульня нібыта набліжае нашы сярэднія кіруючыя пасады да расійскіх, дзе мэраў і губернатараў абірае электарат. Аднак для беларусаў губернатары асацыіруюцца з Мураўёвым ды Курловым. Першы пазначыўся забойствамі паўстанцаў, другі — расстрэлам дэманстрацыі працоўных у 1905 годзе. Можа, калі прызвычаімся да «губернатараў», дык прасцей будзе менаваць якога наступнага прэзідэнта «імператарам». Чаму б не? У перакладзе з лаціны «імператар» азначае «ўладар». Хіба гэта не адпавядае рэчаіснасці?

Леанід БУТКЕВІЧ,
жыхар Мінска

Разбуральныя ўказы

З кожным днём усё болей адчуваецца, як бяднеюць беларускія прадпрыемствы. Гэта бачна паўсюль – практычна няма шыкоўных крамаў, не відаць рэкламы экстра-класа, на тэлебачанні – адно сацыяльныя ролікі. Поўнае ўражанне, што бізнес вось-вось памрэ, калі яшчэ не памёр. З пытаннем «Ці сапраўды гэта так?» карэспандэнт НАШАЙ СВАБОДЫ звярнуўся да віцэ-прэзідэнта Беларускага саюза прадпрымальнікаў Аляксандра ПАТУПЫ.

— Спадар Патупа, што, на вашую думку, цяпер робіцца з прыватным бізнесам?

— На рубяжы 1999/2000 гадоў беларускае прадпрымальніцтва апынулася ў надзвычай цяжкім стане. Па-першае, пачаў дзеянне новы Грамадзянскі кодэкс, які істотна ўскладніў жыццё прадпрыемстваў. Напрыклад, цяпер статутны фонд можа складаць не менш за 3.000 мінімальных заробкаў. На сённяшні дзень гэта 7.500 долараў, што вельмі шмат.

Па-другое, у канцы 1999 года быў прыняты вядомы дэкрэт №40: прэзідэнт дазволіў канфіскоўваць без суда любую маёмасць, якая, па меркаванні ягоных прадстаўнікоў, звязаная са злачыннай дзейнасцю. Гэтая маёмасць канфіскоўваецца ў якасці залога для будучага прысуду суда.

Такога манархі сабе не дазвалялі гадоў з тысячу. Вядомы аналагічнымі «фокусамі» – свавольнай канфіскацыяй маёмасці – хіба такі псіхапат, як Калігула, і не меней вядомы Нерон. А цяперашнія юрысты пасаромеліся б пісаць такія дэкрэты...

Усе ведаюць пра страйкі прадпрымальнікаў. Насамрэч гэта выключная з'ява: вельмі цяжка давесці індывідуальнага прадпрымальніка да такога стану, каб ён кінуў сваю працу і пайшоў страйкаваць. Бо за кожную гадзіну страйку прадпрымальнік разлічваецца неатрыманым даходам.

Апошні выбух страйкаў быў выкліканы тым, што прадпрымальнікі, якія раней спраўна плацілі фіксаваны падатак, мусілі плаціць з новага года яшчэ і падатак на дададзеную вартасць (ПДВ) – гэтага патрабаваў новы закон. Але ж, калі прадпрымальнікі набывалі тавары, ніхто пра ПДВ яшчэ не ведаў. Прадпрымальнікі не мелі фінансавага рэзерву, каб заплаціць яго, адсюль і пачаўся канфлікт.

— Хіба гэтая складаная сітуацыя нарадзілася сёння?

— Не. За ўвесь час прэзідэнцкага праўлення ці прэзідэнтуры з самага пачатку ішоў сістэматычны наступ на прадпрымальніцтва. Гэта – адлюстраванне палітыкі дзяржавы, галоўная асаблівасць якой – вынішчэнне ўсіх формаў кантролю за прэзідэнцкай галіною ўлады. Такая з'ява вельмі шкодная для Беларусі, бо няма каму папраўіць памылкі, зробленыя «першай асобай».

На рубяжы 1996 года наша краіна адчула трагічны пераход з рынкавай (хоць і вельмі слабай) эканомікі ў адміністратыўна-камандны рэжым. Дзяржава пачала абсалютна дамінаваць. Фармальным пачаткам для гэтага была вядомая лютаўская (1996 г.) тэлефанаграма прэзідэнта, якая на паўгода прыпыніла рэгістрацыю, перарэгістрацыю, ліцэнзаванне суб'ектаў гаспадарання — нечуваная дагэтуль рэч.

У эканамічнай сферы кантроль быў перахоплены амаль на 100 працэнтаў — таму што незалежныя, прыватныя структуры, прадпрымальнікі гэтаму рэжыму проста непатрэбныя і нават вельмі небяспечныя для прэзідэнта.

Калі на 1996 год у Беларусі было каля 300.000 суб'ектаў гаспадарання, дык цяпер, на пачатак гэтага года, засталося толькі 200 тысяч (з іх каля 120.000 — прыватныя прадпрымальнікі, астатнія 80.000 — прадпрыемствы розных формаў). Такім чынам, агульная колькасць суб'ектаў скарацілася на трэць, гэта вельмі рэзкі спад. Дастаткова сказаць, што скарачэнне складала ў сярэднім 5 суб'ектаў у дзень.

Апошнім часам улада стала аказваць на прадпрымальніцтва асабліва моцны ціск – на гэты раз з просьбай «дапамагчы» роднай краіне. Прадпрымальнікаў выклікаюць і прымушаюць будаваць на свае сродкі, прыкладам, хатку ў вёсцы, а то і дзве, і тры... У іншых выпадках патрабуюць даць грошы на набыццё збожжа. Просяць таксама грошы, а то і паліва, на правядзенне сяўбы. Калі называць рэчы сваімі імёнамі, гэта — дзяржаўны рэкет.

Яшчэ адна «знаходка» А.Лукашэнкі — указ №117 «Аб некаторых пытаннях па ўпарадкаванні пасрэдніцкай дзейнасці пры продажы тавараў».

— Што гэты ўказ патрабуе менавіта ад бізнесоўцаў?

— Ён проста ўводзіць ліцэнзаванне ўсіх суб'ектаў гаспадарання, якія займаюцца гандлёва-пасрэдніцкай дзейнасцю.

Трэба адзначыць, што з памянёных 200.000 прадпрыемстваў і прадпрымальнікаў практычна ўсе займаюцца купляй-продажам. Для першапачатковага накаплення капіталу гэтая дзейнасць проста неабходная. Пры гэтым, пасрэдніцкая дзейнасць з'яўляецца асноўнай для 95% прадпрыемстваў і 100% прадпрымальнікаў. Такім чынам, новы ўказ датычыць практычна ўсіх.

Урад да 7 красавіка мусіць падрыхтаваць усе неабходныя нарматыўныя акты дзеля пачатку ліцэнзавання. Дакумент, на падставе якога яно будзе праводзіцца, рэальна з'явіцца не раней за травень – а ўжо з 1 ліпеня пачнуць прымяняцца штрафныя санкцыі.

Такім чынам, у 200.000 суб'ектаў гаспадарання будзе толькі два месяцы на тое, каб атрымаць ліцэнзію. Зноў ствараецца сітуацыя панікі, вар'яцкага дома «на роўным месцы». Пастаўленая мэта скараціць колькасць пасрэднікаў, з імі вядзецца максімальна шырокая барацьба, таму зразумела – ліцэнзіі будуць нейкім яўным ці няяўным чынам абмяжоўвацца.

— А як, спадар Аляксандр, такі ўказ можа паўплываць на эканоміку Беларусі?

— Праблема ў тым, што, змагаючыся з пасрэднікамі з такім энтузіязмам, прэзідэнт мяркуе, што такім чынам ён змагаецца з цэнамі, памяншаючы колькасць пасрэднікаў. На вялікі жаль, усё атрымоўваецца не зусім так, і цэны наўрад ці паменшацца. Бо заўсёды існуе канчатковая надбаўка да цаны, якую згодны плаціць спажывец. Гэтую канчатковую надбаўку могуць падзяліць паміж сабой і адзін пасрэднік, і дзесяць. Колькасць пасрэднікаў рэгулюецца рынкам — проста, калі пасрэднікаў становіцца шмат, яны ідуць у іншую сферу.

Дзяржава цяпер рэгулюе цэны на базавыя прадукты – хлеб, масла, малако. Прычым рэгулюе вельмі дзіўна: калі агульная інфляцыя за мінулы год склала 351%, то такія недалікатэсныя тавары, як бульба і масла, падаражэлі куды болей. Увесь час ішло магутнае дзяржаўнае рэгуляванне цэнаў, і ў выніку адбылася катастрофа.

З іншага пункту гледжання, нас чакае новы росквіт дзяржаўнай карупцыі. Яна ў нас ужо развітая ў вельмі высокай ступені – пра гэта яшчэ ў 1993 годзе ў сваім славутым дакладзе казаў дэпутат Вярхоўнага Савета Аляксандр Лукашэнка. З таго часу так ніхто і не звярнуў увагу на тое, на якія заробкі жывуць чыноўнікі, у тым ліку – вертыкальныя чыноўнікі. Атрымліваецца, што іх практычна штурхаюць на гэтую дзейнасць.

— Зразумела, што гэты ўказ стварае пэўныя праблемы для бізнесу, прадпрымальніцтва. Але якім чынам ён датычыць нас, звычайных спажыўцоў?

— Для любога спажыўца указ №117 таксама стварае пэўныя цяжкасці. Пасрэднік – гэта канкрэтны чалавек, які ў краме, на рынку, у шапіку, з прылаўка прадае нам тавар, і вельмі добра, калі такіх прылаўкаў шмат. Гэта не дазваляе манапольна падвышаць цэны. Гэта і ёсць рэальнае рэгуляванне цэнаў.

Шмат прадаўцоў намагаюцца прадаць хутчэй свой тавар. У выніку мы атрымоўваем магчымасць набыць розны тавар, рознага асартыменту, з камфортам – адразу побач са сваім домам, а не ў цэнтры, дзе ёсць адзін магазін. Такім чынам, усё робіцца для камфорту спажыўца.

Адзін шапік забяспечвае працай чатыры-пяць чалавек – мы кажам нават пра просты шапік! Можна сабе ўявіць, колькі забяспечвае вялікі магазін. Людзі прадаюць тавар, падвозяць тавар, закупляюць яго, захоўваюць. Гэта і ёсць нармальная чалавечая дзейнасць.

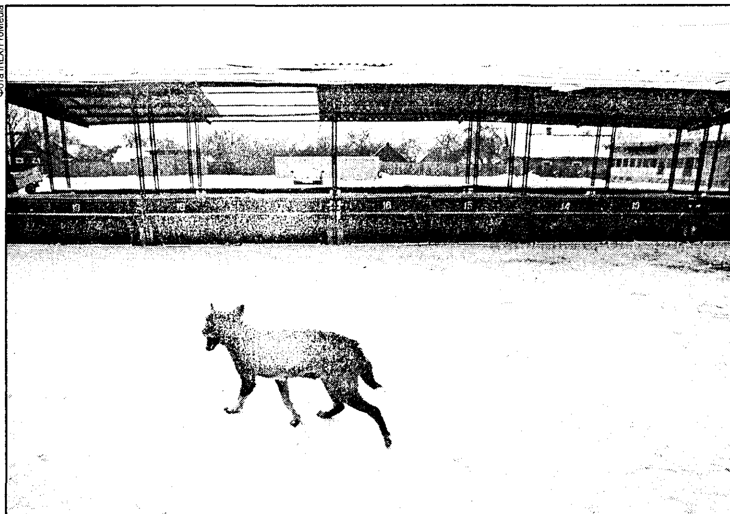
Указ імкнецца абмежаваць колькасць пасрэднікаў – і такім чынам пазбаўляе спажыўцоў выбару.

— Які ваш прагноз на будучыню, што чакае нашу эканоміку, бізнес?

— Наша эканоміка крок за крокам паслядоўна пераходзіць у стан, які б я назваў экспрапрыяцыйна-рэпрэсіўнай фазай: праводзяцца экспрапрыяцыі, у тым ліку пры дапамозе рэпрэсіяў. Па сутнасці справы, так знішчаўся ў свой час НЭП у гарадах, потым такім жа чынам вынішчаўся незалежны селянін – кулак. Цяпер прымяняюцца практычна тыя ж захады. Усё болей становіцца рэпрэсіяў, усё меней становіцца ўласна эканомікі.

Я чакаю, што вось-вось у Крымінальным кодэксе зноў з'явіцца артыкул «спекуляцыя». Гэта ўсё, на што здольная цяперашняя ўлада, — увесці артыкул за спекуляцыю, забараніць захоўванне наяўнай валюты і забараніць «тунеядства». І тады адбудзецца поўнае вяртанне ў савецкія часы.

Гутарыў
Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Фота IREX/ProMedia

АЎДЫТОРЫЯ

«Чачэнцы змагаюцца за свабоду»

Вольга АНЦЫПОВІЧ

18 сакавіка ў Мінску адбыўся грамадскі працэс па Чачні «Барацьба за незалежнасць і генацыд: праўда супраць хлусні». На працягу пяці гадзінаў прадстаўнікі Маладога Фронту імкнуліся высветліць, што насамрэч адбываецца на чачэнскай зямлі. Для гэтага былі заслуханыя выступы абаронцаў расійскага і чачэнскага бакоў (у гэтай якасці выступалі самі маладафронтаўцы), паказанні сведак і экспертаў (члены беларускіх праваабарончых арганізацыяў, журналістка Т.Снітко, якая некаторы час была ў Чачні, дэпутат Вярхоўнага Савета 13-га склікання Павел Знавец і інш.).

Журы працэсу павінна было вынесці свой вердыкт. Дарэчы, яно не было такім прадстаўнічым, як абяцалі ініцыятары мерапрыемства. Шмат хто з палітыкаў, як стала вядома, адмовіўся ад удзелу амаль у апошні момант. У зале ў асноўным прысутнічала моладзь, што, на думку вядучага працэсу П.Севярынца, заканамерна. «У Чачні як з аднаго, так і з другога боку ваююць маладыя людзі, менавіта маладым беларусам пагражае адпраўка на чачэнскую вайну, і нарэшце, моладзь будзе ліквідоўваць наступствы вайны», – адзначыў ён.

Цяжка казаць пра аб'ектыўнасць і незаангажаванасць маладафронтаўцаў адносна чачэнскай праблемы. Скрытная пазіцыя ўжо даўно выпрацаваная, і чачэнская вайна амаль усімі імі адназначна ўспрымаецца як генацыд чачэнскага народа. Фактычна гэта і пацвердзіў грамадскі працэс.

Галоўныя спрэчкі вяліся вакол пытання, наколькі барацьба за незалежнасць можа апраўдаць захоп закладнікаў і прыкрыццё мірнымі жыхарамі. Большасць прысутных пагадзілася, што тэрарыстычныя акты, бясспрэчна, не маюць ніякага апраўдання, але чачэнцам проста не пакінулі іншага выйсця.

Як адзначыў адзін з членаў журы, вядомы пісьменнік, удзельнік Айчыннай вайны Артур Вольскі: «Для мяне бясспрэчна, што чачэнскі народ зараз змагаецца за сваю незалежнасць. А вайна – гэта заўсёды вайна». ■

ЗДАРОЎЕ

Здравоохранение в борьбе с нищетой

Джеффри Д. САКС,
профессор экономики,
директор Центра международного развития Гарвардского университета

Гро Брунтланд, глава Всемирной организации здравоохранения, утверждает, что ужасающие санитарно-гигиенические условия в беднейших странах мира являются одним из главнейших препятствий на пути их экономического развития.

В середине января д-р Гро Брунтланд создала всемирную Комиссию по макроэкономике и здравоохранению (КМЗ), меня назначили председателем этой комиссии. Перед КМЗ стоит огромная, но простая в постановке задача: помочь превратить всемирное здравоохранение в один из центральных элементов стратегии глобального экономического развития.

Сами по себе рыночные реформы не спасут народ от нищеты, если одновременно люди вынуждены бороться с эпидемиями СПИДа, малярии или туберкулеза, или с хроническим недоеданием. Населению, которое сражается с болезнями, недостает энергии, продуктивности или средств для того, чтобы позаботиться о своем собственном будущем. Исследования показывают, что при низкой продолжительности жизни инвестиции в будущее (скажем, посещаемость школ или личные накопления) и иностранные капиталовложения также низки.

В современной истории улучшение системы здравоохранения ускоряло темпы экономического развития. Например, в Британии именно повышение продуктивности сельского хозяйства в 18 веке, которое улучшило стандарты питания и уменьшило инфекционные болезни, положило начало Промышленной Революции. Именно искоренение малярии в Испании, Италии и Греции в конце 1940-х годов (не без участия местных жителей, распылявших пестициды) привело там к буму в сфере туризма и к резкому росту иностранных капиталовложений в 1950-60-х годах. Такой успех помог Южной Европе приблизиться по уровню доходов к более богатым странам Северной Европы.

Санитарно-гигиенические условия во многих беднейших странах мира ужасающие и в некоторых случаях даже продолжают ухудшаться. Примерно треть детей в беднейших странах голодает, и поэтому они гораздо более подвержены инфекционным заболеваниям, умственным и прочим расстройствам. Средняя продолжительность жизни тут ненамного превышает 50 лет (по сравнению с 77 годами в богатых странах). Миллионы бедных людей ежегодно умирают от инфекционных заболеваний (малярия, туберкулез, пневмония, корь). Парадоксально, что во многих случаях (как, например, при кори) применение существующих вакцин могло бы предотвратить летальный исход, однако жители зачастую слишком бедны, чтобы воспользоваться хотя бы элементарной медицинской помощью.

Во времена исключительного динамизма мировой науки и беспрецедентных темпов роста благосостояния, переживаемых самыми богатыми странами (за последние четыре года США заработали на биржевых операциях примерно 8 триллионов долларов!), мировое сообщество стремится к более эффективному подходу к борьбе с нищетой. Всемирная организация здравоохранения становится в центр этой борьбы.

© Project Syndicate

Чернобыльские беженцы

Наталья РАДИНА

После чернобыльской катастрофы прошло 14 лет. За эти годы государства, благотворительные организации и международные фонды потратили огромные средства, чтобы ликвидировать последствия аварии....Сколько? Обычные люди, которые живут в зараженных зонах, почти ничего не получили. Не принесло желанных результатов и переселение людей, потому что в новых местах условия жизни оказались не лучше, и многие переселенцы стали возвращаться.

Новоселы

За прошедшие после катастрофы годы из зоны радиоактивного загрязнения было отселено более 132 тысяч человек. Выехала треть населения, причем в основном молодого возраста. В столице сегодня проживает примерно 17 тысяч переселенцев из загрязненных районов Могилевской и Гомельской областей. Квартиры они получили в основном в микрорайонах Уручье, Малиновка и в поселке Шабаны. Большая часть переехавших в Минск – инвалиды, семьи с детьми-инвалидами и ветераны ВОВ – их эвакуировали в первую очередь. Тогда, в 1991 году, они получили отдельные квартиры. Правда, треть переехавших чернобыльцев сегодня проживает в Шабанах, которые считаются промышленным, а следовательно, загрязненным районом города. Но тогда никто из переселенцев об этом не задумывался – была бы крыша над головой.

Денежные компенсации, которые им тогда выплатило государство за брошенные в зоне дома, «съела» инфляция. Тогда, в 1991 году, прилавки наших магазинов были пусты, и приобрести что-нибудь стоящее даже при наличии денег было невозможно.

Перебросив людей из обжитого места в огромный город, государство предоставило им три месяца на трудоустройства с выплатой средней заработной платы. Многие из них за этими деньгами возвращались в зону радиоактивного загрязнения. Эвакуируя людей, их расселили в Минске без учета прежнего (в основном, сельского) опыта жизни. Почти все из них жили в деревнях или местечках. Многие имели профессии, которые необходимы на селе, но не востребуются в городе. Куда было деваться колхозным механизаторам и зоотехникам в городе, где уровень безработицы и без того высок?

Неудивительно, что сегодня среди минских переселенцев из Чернобыльской зоны, которые не смогли начать жизнь на новом месте, так много алкоголиков. Были и случаи самоубийства. Так, отец четверых детей Анатолий П. проработал в колхозе 12 лет механизатором. Переселившись как чернобылец в Минск, трудоустроиться не смог, стал выпивать, отчаялся... Теперь его вдова воспитывает четверых детей.

«Дети заболевают неожиданно и быстро...»

Сегодня в поликлинике Шабанов на диспансерном учете состоит 390 детей-переселенцев. На них приходится 1.200 диагнозов. Это значит, что каждый из этих детей имеет 3-4 хронических заболевания одновременно. Самые распространенные – патология органов дыхания и заболевания сердца. Растет заболеваемость щитовидной железы, что сегодня считается прямым следствием аварии на ЧАЭС. У 80 процентов детей обнаруживаются признаки хронических воспалений желудка. Высокий предраковый потенциал хронических гастритов у детей, пострадавших от катастрофы на ЧАЭС, приводит к злокачественным патологиям уже в молодом возрасте.

Почти половина детей из Чернобыльской зоны на несколько лет отстает в психическом развитии, у каждого пятого – хроническая патология. Увеличивается количество и тяжесть депрессивных синдромов, растет риск совершения самоубийств. Многие жалуются на головные боли, хроническую усталость, потерю памяти, раздражительность, резкое повышение давления. У чернобыльцев возникает стойкий комплекс неполноценности. Здесь речь идет не столько о стрессе, сколько о влиянии радиации на мозг.

Но реалии сегодня таковы, что массовые профилактические осмотры проводятся формально. Цель массовых осмотров – выявление заболеваний на ранних стадиях. Но в действительности работа ведется практически только по обращаемости. Эффективность диспансеризации «чернобыльцев» на сегодняшний день впечатляющая: состояние улучшилось у 904 человек, ухудшилось у 1.293 человек.

Фота Ул.ШЛАПАКА

Лечение в пионерском лагере

Сегодня переселенцы из радиоактивной зоны утверждают, что, переехав в Минск, они лишились возможности санаторно-курортного оздоровления. Действительно, за 1999 год из 390 детей-переселенцев оздоровлялся 151. Хотя городское управление по оздоровлению утверждает, что «у нас оздоравливаются все», путевка в санаторий достается далеко не каждому ребенку-переселенцу. Создается впечатление, что государству выгоднее выплачивать компенсации за то, что ребенок из Чернобыльской зоны не попал в санаторий. Ежегодно таким детям выплачивается сумма, несоизмеримо меньшая стоимости путевки. Например, прошлым летом средняя стоимость путевки в санаторий составляла около 100 миллионов, а компенсации детям, которые путевки не получили, выплачивались в размере 26 миллионов рублей.

Гораздо сильнее поражает другое. Дети-переселенцы после 14 лет вообще не оздоравливаются, хотя медики давно говорят о необходимости оздоровления 15—16-летних подростков, у которых проходит вторая ответственная фаза развития организма. Они относятся к группе радиационного риска. В 1986 году им было до 6 лет, и теперь они оказались самыми незащищенными. Сегодня они как никто другой нуждаются в регулярном санаторно-курортном оздоровлении.

Система пребывания в санаториях республики довольно оригинальна. К примеру, если детей после семи лет не пускают в санаторий с родителями, то после 14 лет во «взрослый» оздоровительный профилакторий подросткам не попасть без родителей, считается, что за ними необходим присмотр. Для детских санаториев – они слишком взрослые, для «взрослых» — дети. Замкнутый круг.

В основном детям-переселенцам предлагаются путевки в санатории «Зубренок» и «Волма». Ликвидаторы, которые «оздоравливались» там со своими детьми, утверждают, что эти санатории сегодня не могут предоставить полноценного санаторно-курортного лечения для людей, состоящих на диспансерном учете. По их словам, это неплохие пионерские лагеря, но вовсе не санатории для людей, пострадавших от радиоактивного облучения.

Есть еще одна вопиющая несправедливость. Дети, которые родились у переселенцев и ликвидаторов после аварии, считаются здоровыми. Их не ставят на диспансерный учет, им не полагается санаторно-курортное лечение. Забыто, что последствия радиации будут проявляться через поколения. Генный аппарат — самый уязвимый.

А может вернуться?

Среди переселенцев, особенно среди пожилых, немало желающих вернуться в родные места. Они так и не смогли привыкнуть к жизни в столице. Некоторые продали свои минские квартиры и вернулись. А почему бы и не вернуться, если даже правительство призывает жителей республики возвращаться в зараженные зоны и спекулирует на традиционной привязанности к своему дому. Лукашенко неоднократно заявлял, что жить в зоне безопасно, и люди с покорностью готовы вернуться под облучение.

Но сегодня их жилье в загрязненной зоне уже занято людьми из разных «горячих» точек бывшего Союза. Поселились они в брошенные дома, и жилищная проблема здесь теперь не меньшая, чем в столице. Цифры красноречиво свидетельствуют: в 1999 году разрешение на кратковременный въезд в зону получили 32.334 человека, без пропусков было задержано 2.828 человек.

Сегодня в 30-километровой зоне официально проживают 1.108 человек. Все эти люди, вернувшиеся в зону или принявшие в 1986 году решение не покидать свое место жительства. В основном вернулись старики, молодые быстрее приспособились к городу.

Люди могут привыкнуть к любому несчастью. На страницах ветковской, брагинской, хойникской районных газет про радиационную опасность теперь не пишут ни слова. Ну что могут изменить регулярные сводки радиационного фона? Все равно жители зоны по-прежнему собирают летом загрязненные цезием и стронцием грибы и ягоды. Магазинов в зоне нет. Завозят только хлеб. Поэтому люди едят все, что дает природа, и радиации не боятся.

До сих пор ни одна государственная организация не разработала законченную социально-медицинскую программу изучения последствий Чернобыля. Люди, живущие в зараженных зонах, не знают, какое количество радиации опасно после одного года пребывания в зоне, после 10 лет? Никто в принципе не знает, на какое именно время должна быть покинута зараженная зона?

Людям трудно поверить в серьезность ситуации, которую несерьезно воспринимает наше государство. ■

Лёс дэпутата

Заканчэнне. Пачатак на стар.1

Калі ў пачатку 90-х Клімаў кінуў пажарную службу і заняўся бізнесам, то «новыя беларусы» хутка пераканаліся, што ў Мінску з'явіўся прыстойны прадстаўнік гэтай прафесіі – для каго надзейны партнёр, для каго небяспечны канкурэнт. Але самае адметнае – Клімаў аказаўся з той рэдкай пароды бізнесменаў, для якіх грошы не былі галоўнай мэтай жыцця. Сапраўды, ён падтрымліваў артыстаў, даваў грошы на розныя дабрачынныя праекты ці фінансаваў скандальную газету, якая па вызначэнні магла прыносіць толькі канфлікты ды грашовыя страты. Заўважылі: пры гэтым Клімаў умеў ладзіць з асобамі з улады, тым больш што яна сама адчувала патрэбу ў маладых і энергічных людзях.

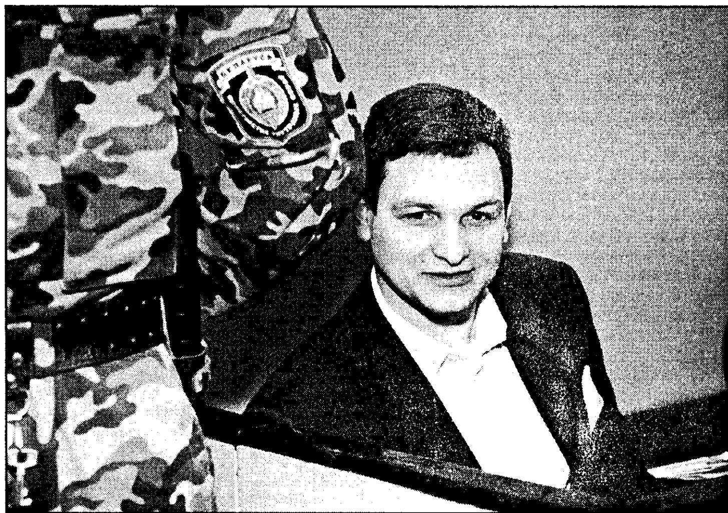
Менавіта з бізнесменам Клімавым намеснік мінскага мэра Ярмошын дамовіўся пра пабудову сумнавядомага дома на Лодачнай вуліцы. Гораду гэты дом быў патрэбны – дэпутатаў няма куды сяліць, а тут у самым цэнтры колькі гадоў стаіць недабудаваная каробка. Ярмошын меў рацыю – дзяржаўныя будаўнічыя арганізацыі такі дом не паднялі б. Віцэ-мэр паабяцаў Клімаву ўсялякую падтрымку і падпісаў з ім дамову аб падрадзе, згодна з якім былі усталяваны дакладныя кошт пабудовы, выйсці за які Клімаў не меў права, а сэканоміць – калі ласка, толькі не за кошт якасці.

І Клімаў, сабраўшы каманду прафесіяналаў, пачаў будаваць гэты унікальны аб'ект, прычым будаваць унікальным спосабам. Паставілі дадатковы кран, выкарысталі замежныя метады арганізацыі, у тым ліку наладзілі трохзменную працу. Усё дзеля таго, каб выйграць час, не даваць інфляцыі з'ядаць грошы. Фармальна іх на будоўлю даваў Мінгарвыканкам, але калі не хапала сродкаў, а гэта з гарадской казной здаралася ўсё часцей, Клімаў браў фінансы з уласнага банка ці пазычаў. У выніку на клімаўскія грошы было набытае ліфтавае абсталяванне дома, ён жа закупіў і замежную сантэхніку, што стаіць цяпер у элітных кватэрах для дэпутатаў.

1996

Клімаў не адразу ўвайшоў у фракцыю «Грамадзянскае дзеянне», якая аб'ядноўвала дэмакратаў, а спачатку трымаўся асобна, сярод «недалучыўшыхся». Толькі доўга так працягвацца не магло: чалавек ён тэмпераментны, у выяўленні сімпатыяў шчыры, з пэўнай палітычнай пазіцыяй. «Грамадзяне» прынялі яго з радасцю, улічваючы не толькі фінансавыя магчымасці. У гэтай камандзе, калі перайсці да футбольнай тэрміналогіі, Клімаў заняў месца вольнага форварда: ён мог выступіць у любы момант, мог сказаць эфектна. У парламенце, аратарскі патэнцыял якога быў на парадак ніжэй, чым у Вярхоўнага Савета 12-га склікання, гэта цанілася. Але яшчэ больш цанілася смеласць дэпутата, ягоная здольнасць ісці ў атаку. Выпадкаў праверыць гэтыя якасці выпадала ўсё больш, бо ўсё часцей Лукашэнка прымаў рашэнні насуперак Канстытуцыі. Дэпутаты гэта бурна абмяркоўвалі, прымалі прынцыповыя пастановы, пагражалі імпічментам, але толькі Клімаў быў здольны публічна заявіць, што ён, старшы лейтэнант пажарнай службы, калі трэба, выведзе былога прэзідэнта у кайданках.

Гэта, праўда, было сказана на выпадак абвяшчэння імпічменту, а да яго справа не дайшла, падзеі развіваліся па іншым сцэнару. Калі-небудзь сам Клімаў пералічыць, што ён рабіў, каб імпічмент адбыўся, у яго ж адсутнасць лепей нагадаць, чаго ён дакладна не рабіў. Не рабіў здрады, не паддаўся на спакусы тых, хто прапаноўваў забраць подпіс пад імпічментам і пераходзіць у «палатку». Не толькі не перайшоў, а распачаў яшчэ больш актыўны супраціў, калі імпічмент сарваўся. Нагадаю, тады спікер Сямён Шарэцкі і старшыня Канстытуцыйнага суда Валерый Ціхіня падпісалі з Аляксандрам Лукашэнкам пры пасрэдніцтве расійскіх «добразычліўцаў» так званае «ўрэгуляванне канфлікту» – Лукашэнка, маўляў, пагаджаецца на кансультатыўны характар рэферэндуму з далейшымі дапрацоўкамі асноўнага закона праз «пагадняльную камісію», а дэпутаты і Суд у сваю чаргу спыняюць працэдуру

імпічменту. Клімаў тады ўбачыў у такім кампрамісе падман і з трыбуны парламента абрынуўся на Шарэцкага з Ціхінем за тое, што селі за стол перамоваў з «дыктатарам». Існуе меркаванне, што гэтая крытыка мела дрэнныя наступствы. Што «рамантызм» Клімава, які падтрымалі дэпутаты «Грамадзянскага дзеяння», дапамог лукашэнкаўскай фракцыі «Згода» сарваць галасаванне па «дамове», пасля чаго ўратавацца ад рэферэндуму ўжо было немагчыма. Ці так было на самой справе? Хіба не было ў «лукашыстаў» большасці і без Клімава з Багданкевічам? Ці не з'явіліся б у канстытуцыі тыя ж самыя змены, паколькі «дамова» гарантавала ім большасць у «пагадняльнай камісіі», і чым увогуле для Лукашэнкі стала б нейкая дамова пасля рэферэндуму? Дэпутат Клімаў выйшаў з той гісторыі без плямаў на сумленні, і таму лагічнымі сталі звязаныя з ім падзеі наступнага года.

1997

Сцвярджаюць, што год Клімаў пачаў не вельмі актыўна, але паступова разышоўся і хутка стаў адным з нешматлікіх «пульсараў» Вярхоўнага Савета, а дакладней, той ягонай часткі (гэта больш за трэць былога складу), якая засталася вернай Канстытуцыі 1994 года. Але галоўнае – Клімаў увайшоў у камісію па расследаванні злачынстваў рэжыму, якую ўзначаліў Віктар Ганчар і якая асаблівую ўвагу надала дзейнасці Лукашэнкі. Было зразумела, што праца ў гэтай камісіі – як хаджэнне па мінным полі. Праца была наўдзячная, можа таму і публічнай палітыкай у пэўным сэнсе гэтага слова Клімаў сябе не абцяжарваў. На мітынгах асабліва не свяціўся, за мяжу прадстаўляць апазіцыйны парламент не ездзіў, у незалежным друку з праграмнымі артыкуламі не выступаў. Магчыма, і дарэмна. Магчыма, перадаверыўся дэпутацкаму мандату ды сіле грошай і сувязяў, якія за ім стаялі. Мандат аказаўся паперкаю – сярод белага дня на вуліцы Клімава схапілі аўтаматчыкі і кінулі тварам у прыдарожную гурбу. Сувязі таксама не дапамаглі – той жа Ярмошын нават не прыйшоў у суд, каб хаця б пацвердзіць словы Клімава, што ягоная дамова з гарвыканкамам была не звычайнай, а дамовай аб «падрадзе». А гэта значыць, што ўсе прэтэнзіі бакоў можна вырашыць праз гаспадарчы суд і патрэбы ў крымінальнай справе няма. Але ... « не прыйшоў Ярмошын, прэм'ерам захацеў стаць», — скажа потым Клімаў у апошнім слове. Пра грошы і казаць не варта – яны ў гэтай гісторыі адпачатку былі віртуальнымі, а рашэннем суда канчаткова ператварыліся ў пыл. Уся маёмасць Клімава канфіскаваная, ды ён яшчэ і аказаўся вінаваты гораду звыш ста тысяч долараў. Атрымліваецца, будаваў-будаваў ды яшчэ застаўся вінаваты! А не займайся палітыкай! Не збірай дакументы пра злачынствы рэжыму!

1998

Тут расповяд і ўвогуле будзе кароткім: у лютым 1998 года, дарэчы, напярэдадні разгляду апазіцыйным Вярхоўным Саветам матэрыялаў антылукашэнкаўскай камісіі, якія павінен быў перадаць Андрэй Клімаў, ён быў арыштаваны. Спачатку ўлады абвесцілі, што прадпрымальнік Клімаў абвінавачваецца ў парушэннях правілаў выканання будаўнічых работ, маўляў, няма адпаведнай ліцэнзіі, а потым паступова дадавалі абвінавачванні ў больш сур'ёзных эканамічных злачынствах. Вярхоўны Савет сваёй згоды на прыцягненне дэпутата да крымінальнай адказнасці не даваў, але ўлады яго і не пыталіся. Гэтак жа абышліся яны і без санкцыі дэпутатаў «палаткі» – палічылі, што той, хто адмовіўся ў яе ўваходзіць, аўтаматычна страціў дэпутацкія паўнамоцтвы і недатыкальнасць.

Што думаюць пра гэта тыя, хто абіраў Клімава? Гіпатэтычна адказаць можна, але канстатаваць рэакцыю не бяруся. Заўважу, што супраць арышту Клімава неаднаразова выказваліся дэпутаты, пратэставалі сябры АГП, у ягоную падтрымку дагэтуль выказваюцца актывісты апазіцыі на пікетах і мітынгах, а вось праяваў масавага пратэсту выбаршчыкаў Клімава, якія калісьці здзівілі Мінск сваёй выбарчай актыўнасцю, зафіксавана не было. Дарэчы, сам Клімаў на гэты конт выказаўся ў апошні дзень судовага працэсу дастаткова філасафічна. Ён сказаў: «Відаць, грамадзянам Беларусі трэба вызначыцца, патрэбен ім я ці той жа Кудзінаў, ці іншыя, каго пераследуюць, і нават зніклыя і дагэтуль не знойдзеныя, як той жа Віктар Ганчар. Калі людзі захочуць іх убачыць, яны абавязкова вернуцца. З турмы, з няволі, з небыцця. Не можа быць, каб яны не з'явіліся, таму што людзям патрэбныя героі, патрэбныя тыя, з каго ім браць прыклад, каму яны будуць верыць. На сённяшні дзень яны нікому не вераць, і таму нармалёва, што ім не патрэбен ні гэты прэзідэнт, ні мы».

Гэтак Клімаў казаў за хвіліну да таго, як пачалі агалошваць прысуд. Абвестку пра шэсць гадоў калоніі ён сустрэў увогуле з усмешкай і потым пракаментаваў прысуд гэтак: «Я задаволены. Бачна, што Лукашэнка ўсур'ёз успрыняў мае словы пра тое, што старшы лейтэнант пажарнай службы можа яго арыштаваць». ■

ТЭНДЭНЦЫІ

«Маладзёжны радыкалізм-2»

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Год таму мой артыкул пад назвай «Маладзёжны радыкалізм», надрукаваны ў газеце НАВІНЫ, выклікаў шмат водгукаў сярод прадстаўнікоў розных апазіцыйных маладзёжных арганізацыяў. Водгукі былі розныя: хтосьці хваліў, хтосьці лаяў і выказваў прэтэнзіі, маўляў, ты напісаў няпраўду. У адной арганізацыі артыкул нават выносіўся на абмеркаванне кіруючага органа. Зрэшты, вырашыў тады я, час расставіць усё па сваіх месцах.

«Марш Свабоды-2», які прайшоў 15 сакавіка, яшчэ раз пацвердзіў, што, па вялікім рахунку, масавыя акцыі «робяцца» маладымі. Інакш кажучы, здолеюць арганізатары мабілізаваць студэнцтва і працоўную моладзь належным чынам, і колькасць маніфестантаў пабольшыцца ў 2–2,5 разы. Маладыя па-іншаму мысляць, за імі будучыня, і яны маюць права самі вырашаць, у якой краіне ім жыць.

У героя леташняй публікацыі быў немалы час даказаць апраўданасць сваіх прэтэнзіяў. Пра тое, што з гэтага, на маё глезджанне, выйшла, — сённяшні артыкул.

Пачну з той маладзёжнай структуры, у якой сапраўды адбыліся нейкія кардынальныя змены, толькі нельга вызначыць адназначна, пазітыўныя ці негатыўныя. «Маладая Грамада», арганізацыя сацыял-дэмакратычнага накірунку, некалі маладзёжнае падраздзяленне БСДП(НГ) Міколы Статкевіча, а з лета 1999 года – амаль самастойная структура. На стыку восені і зімы 1999 г. у «МГ» адбыўся чарговы з'езд, які кардынальна змяніў унутраны змест арганізацыі. Уся справа ў тым, што замест Сяргея Марцылева, адвечнага старшыні «МГ», з'ездам на гэтую пасаду была абраная дзяўчына, Тацяна Алесіна. Не ў крыўду Тацяне будзе сказана, але большасць непрыхільнікаў ейнай кандыдатуры лічаць яе, як мінімум, радыкальнай феміністкай. Канешне, і Марцылеў быў не без грахоў, але нейкі парытэт у «Маладой Грамадзе» ўсё ж захоўваўся. Алесіна ж узяла сабе ў намеснікі чатырох дзяўчат і толькі аднаго хлопца. Прыкладна той жа працэс адбыўся і з усёй арганізацыяй. «Грамада», па словах Алесінай, перастала быць яўна палітычна-апазіцыйнай структурай, а занялася больш надзённымі праблемамі моладзі. Што пад гэтым трэба разумець, прадстаўнікі ці хутчэй прадстаўніцы «новай» «МГ» пакуль што не далі зразумець. Нейкіх буйных «маладзёжна-непалітычных» акцыяў з іх боку пакуль што не назіралася. Калі так пойдзе і надалей, то пэўна можна будзе казаць аб ператварэнні хай і кволага, але ж баяздольнага палітычнага штыка ў «клуб хатніх гаспадыняў», як назваў цяперашнюю «МГ» адзін палітык.

Сам Марцылеў не стаў правакаваць новы раздзел «Грамады», а проста сышоў убок, заняўшыся стварэннем новай палітычнай структуры. Каб завяршыць сацыял-дэмакратычную тэму, трэба яшчэ прыгадаць, што пасля аддзялення «МГ» ад партыі «дарослых» сацдэмаў БСДП(НГ) пры іх офісе была створаная так званая «МСД», ці «Маладыя сацыял-дэмакраты». Але пакуль што пісаць пра іх фактычна няма чаго.

Нашыя радыкалы праявілі сябе па-рознаму. Тыя, ад каго ў мінулым годзе прэтэнзіяў было найбольш – людзі, якія называюць сябе прадстаўнікамі Беларускай партыі Свабоды, незарэгістраванай у мінюсце, наўрад ці ў чымсьці апраўдалі свае прэтэнзіі. Праўда, яны здолелі даказаць, што яны не зусім міф, але ж, акрамя акцыі «Мы разбілі маскалёў» 8 верасня 1999 года, дзе, праўда, не адбылося нічога, акрамя спальвання расійскага сцяга, нічога самастойнага не правялі. Быў удзел у акцыі «Провады Лукі» 21 ліпеня мінулага года, у «Маршы Свабоды-1», але нічым асаблівым сябе не праявілі. Затое і ў зноў-такі незарэгістраваным (хаця наўрад ці ім гэта патрэбна) спартовым клубе «Край» і хлопцаў, якія называюць сябе «Белым Легіёнам», вядзецца вызначаная кадравая палітыка. Аб'явы з нумарам пэйджэра, па якіх маладыя беларускія радыкалы могуць знайсці свой асяродак, сустракаюцца ў Мінску не так ужо і рэдка. Першыя правялі некалькі ціхіх, але вельмі прыгожых акцыяў, якія, на жаль, мала асвятляліся прэсай. Гэтыя арганізацыі не ставяць мэтай захоп у свой асяродак шырокай часткі моладзі, ім гэта проста не патрэбна.

У пачатку артыкула ішла гаворка пра патрэбу ў мабілізацыі студэнцтва для палітычнай дзейнасці. На гэтае, без перабольшвання, «святое» месца ў нас прэтэндуе «Задзіночаньне беларускіх студэнтаў» (ЗБС). На жаль, зноў-такі тая ж праблема нейкай замкнутасці арганізацыі ўнутры сябе. Пакуль што ЗБС не здолела стаць тым абаронцам правоў студэнтаў, якога б ведалі ва ўсіх ВНУ, звярталіся па дапамогу і па меры магчымасці атрымлівалі яе. Займаецца справай ды і проста тусуецца ў ЗБС зараз у большасці «свая» моладзь. Не здолела «Задзіночаньне» стаць нейкай агульнай «Маладзёжнай салідарнасцю».

Ну і нарэшце аб сітуацыі ў маладзёжнай частцы руху і партыі БНФ, якая называе сябе Маладым Фронтам і збіраецца рэгістравацца ў бліжэйшы час пад гэтай жа назвай, актыўна дае незалежным і не толькі газетам інфармацыйныя повады. У большасці сваёй гэтыя «повады» чамусьці трапляюць у газету «Навінкі». Ды і як ні трапляць, калі арганізацыю, кіруемую старшынёй Паўлам Севярынцам, увесь час кідае то ў адну крайнасць, то ў другую. Памятаеце, шырокую хвалю «шоў-беларушчыны» і іншых акцыяў выключна культурніцкага напрамку, якія МФ цэлы год рэгламентаваў як асноўны від дзейнасці? Дзякуючы таму, што гэта стала своеасаблівым сцягам арганізацыі, паступова склад некалі самага баявога маладзёжнага асяродку пачаў імкліва амаладжвацца. Хутка колькасць дзяўчат падчас агульных паседжанняў МФ стала набліжацца да колькасці хлопцаў, і твар арганізацыі пачаў мяняцца ў прынцыпе. Сказаць, каб гэтаму не супрацьстаялі, было б няпраўдай. Іншая справа, што не рабілася нейкіх рашучых крокаў. Але ж той працэс, які распачаўся ў МФ пазней, канчаткова падштурхнуў да гэтага.

Калі Павал вырашыў больш цесна звязаць сваё жыццё з рэлігіяй, гэта не значыць, што такое павінна стаць догмай для ўсіх. Здаецца, пасля некалькіх шчыры «унутрыпартыйных» разборак-размоў старшыня зразумеў гэта, але на справе... У МФ, акрамя Севярынца, ёсць яшчэ 10(!) ягоных намеснікаў, якія па логіцы павінны мець пры сабе нейкія прыкметы ўлады ў арганізацыі. Насамрэч гэта не зусім так, і нават, хутчэй, зусім не так.

Улетку МФ, зарэгістраваны альбо не, правядзе свой трэці за перыяд існавання з'езд. Можна сказаць, што ў арганізацыі наспела крытычная маса з людзей, якія проста прагнуць пераменаў, а некаторыя з іх без правядзення гэтых самых пераменаў сябе ў арганізацыі не бачаць. Якімі рэчамі гэтыя перамены абумовіць – змена старшыні альбо ўвогуле знікненнем такой пасады – для іх не настолькі істотна, галоўнае, каб арганізацыя пачала працаваць. І трэба сказаць, што колькасць гэтых людзей досыць вялікая. ■

Па жывёльных законах

Суд адмовіў у іску Беларускаму саюзу яўрэяў-інвалідаў і ветэранаў вайны супраць выдаўцоў антысеміцкага выдання «Война по законам подлости», зважаючы на яе «навуковы характар»

Вольга АНЦЫПОВІЧ

У судзе Савецкага раёна горада Мінска 16 сакавіка разглядалася справа па іску Саюза беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчынаў, Беларускага саюза яўрэяў-інвалідаў і ветэранаў вайны, а таксама грамадзянаў Якава Гутмана, Міхаіла Трэйсцера, Якава Басіна, Леаніда Левіна і Міхаіла Бурштэйна да закрытага акцыянернага таварыства «Праваслаўная ініцыятыва», Мінскай фабрыкі каляровага друку, магазіна «Праваслаўная кніга» і трох складальнікаў выдання «Война па законам подлости» аб абароне гонару, годнасці і прафесійнай рэпутацыі.

На думку істцоў, выданне носіць антысеміцкі характар, сее міжнацыянальную варожасць у грамадстве, утрымлівае ў сабе знявагі ў бок прадстаўнікоў яўрэйскага народа. Усе істцы, акрамя Якава Гутмана, не мелі матэрыяльных прэтэнзіяў да адказчыкаў і патрабавалі выключна ўсталявання справядлівасці дзякуючы рашэнню суда.

Але суддзя Марыя Фёдарава адмовіла ў іску, спасылаючыся на дзявяты пункт пастановы Пленума ВС РБ № 15, згодна з якім не могуць разглядацца па артыкуле 153 Грамадзянскага кодэкса (абарона гонару, годнасці і прафесійнай рэпутацыі) патрабаванні па абвяржэнні звестак навуковага характару. Суд пакінуў істцам права падаць на вызначэнне прыватную скаргу на працягу 10 дзён.

Такім чынам, усё, што выкладзена ў выданні, па меркаванні суддзі, з'яўляецца навуковай інфармацыяй. Для таго, каб зразумець, наколькі кнігу «Война по законам подлости» можна аднесці да асветніцкай літаратуры, дастаткова прывесці некалькі цытатаў, узятых з яе старонак: «Мэта яўрэяў: прымусіць забіваць неяўрэяў неяўрэйскімі рукамі», «Вызваляць Расію трэба ад яўрэйска-дэмакратычнай заразы, наступствы разбурэння якой мы сёння бачым», «Яўрэі, народ, які вызнае рэлігію, якая прапаведуе злadзействa, махлярства, забойства, збіццё цэлых народаў, — па сутнасці сваёй з'яўляецца злачынным. Тым больш, іх рэлігійная злачыннасць асвятлена самім іхным Богам. Яўрэі не могуць быць раўнапраўнымі з хрысціянскім народам» і г.д. Кніга змяшчае артыкулы пра пераслед яўрэямі Ясеніна (менавіта ім, на думку аўтараў, апошні прысвяціў паэму «Чёрный человек»), пра школы ў Ізраілі, якія для здзяйснення ўплыву на палітыку афрыканскіх краінаў спецыяльна выхоўваюць маладых дзяўчат, пра тое, як у Вільнюсе ў адзін з моргаў уваравўся натоўп яўрэяў і распачаў стралянiну па трупах.

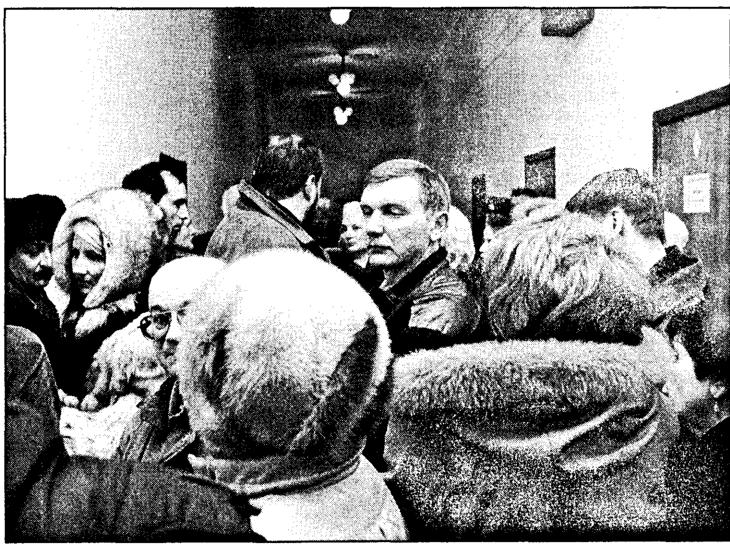
Без доказаў, без спасылкі на хоць якія-небудзь дакументы, цэлы народ з лёгкасцю абвінавачваецца ў замовах, забойствах, распачынанні войнаў. Як выратаванне ад усіх непрыемнасцяў у свеце прапануецца ні больш, ні менш, як «нішчыць, знішчаць, ліквідоўваць» яўрэяў.

16 сакавіка зала судовага паседжання, дзе разглядаўся іск, была запоўненая людзьмі, яшчэ больш знаходзілася за дзвярыма. Каля будынка Савецкага суда ўвесь час, колькі цягнуўся разгляд справы, стаяла каля дзесятка маладых людзей са свастыкай на чорнай вопратцы. Найбольш актыўныя з іх знаходзіліся непасрэдна каля кабінета суддзі, раздавалі жадаючым газету «Русский порядок», нехаця адказвалі на пытанне наконт сваёй арганізацыйнай прыналежнасці. Мяркуючы па ўсім, яны прадстаўлялі Рускае нацыянальнае адзінства, вядомае сваёй нецярпімасцю да яўрэяў. Міліцыянеры, якія не пускалі ў залу асобных прадстаўнікоў прэсы, з нейкай прычыны ніяк не рэагавалі на прысутнасць РНАшнікаў. Толькі гадзіны праз тры адзін з ахоўнікаў парадку, без асаблівага энтузіязму, папрасіў іх выйсці з памяшкання суда і не правакаваць людзей.

Закрытае акцыянернае таварыства «Праваслаўная ініцыятыва» таксама прывяло на працэс сваіх прыхільнікаў. Тыя з іх, хто трапіў у залу, падчас вынясення суддзёй рашэння хрысціліся і выглядалі задаволенымі.

Адзін з істцоў, прэзідэнт Сусветнай асацыяцыі беларускіх яўрэяў Якаў Гутман, лічыць, што рашэнне суддзі прадыктаванае палітыкай дзяржавы ў дачыненні да яўрэяў.

— Пасля таго, як высокапастаўлены чыноўнік у 1995 годзе абвясціў, што лад былой гітлераўскай Германіі адпавядае яго «разумению российской республики и роли ў ёй прэзідэнта», мэтанакіравана дэманструецца, што ў гэтае разуменне ўваходзіць і пераслед апазіцыі, і збіццё журналістаў, і знікненне людзей, і абраза чалавечай годнасці, і, у тым ліку, абмежаванне нацыянальных правоў яўрэяў.

Фота IREX/ProMedia

Плён такой палітыкі бачны ўжо зараз. Некаторыя людзі пачалі свята верыць у тое, што ва ўсім вінаватыя яўрэі. А таму нічога страшнага ў тым, што выйшла кніга, дзе абражаецца іх нацыянальная годнасць, няма. Суддзя не агалошвала гэта падчас слуханне, але ў справе ляжаць калектыўныя лісты грамадзянаў з падтрымкай дадзенай кнігі. Аб сваёй падтрымцы адказчыкаў заявілі «Русское дворянское собрание» і гарадское «Таварыства рускай культуры». Прыйшоў ліст з аналагічным зместам і ад грамадскага аб'яднання абароны правоў бацькоў і дзяцей.

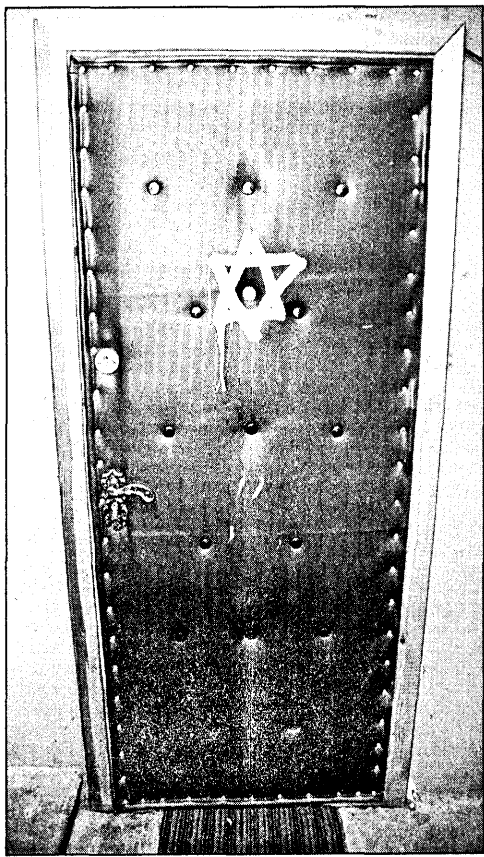
Лісты ідуць не толькі з Беларусі. Прыслалі ліст з падтрымкай поглядаў аўтараў публікацыяў слухачы курсаў маскоўскага акадэміка Тодара Дзічава, які сам друкаваўся ў «Войне по законам подлости». Ліст поўніцца захапленнем ад унікальнасці кнігі. А ў лісце з Масквы, ад старшыні Вялікага земскага сабора, адкрытым тэкстам напісана, што выданне такой кнігі ў Расіі было б немагчыма ні пры якіх умовах, таму яна і з'явілася ў Беларусі. Можна казаць, што наша дзяржава пачынае набываць антысеміцкае аблічча. Сапраўды, калі два гады таму дзяржаўнае радыё цытавала «Пратаколы сіёнскіх мудрацоў» як ісціну ў апошняй інстанцыі, дык нейкія тлумачэнні становяцца непатрэбнымі. Бо такога сабе не дазваляла ніводная цывілізаваная краіна ў свеце. Толькі ў гітлераўскай Германіі іх распаўсюджанне было пастаўленае на дзяржаўны ўзровень.

А зерне антысемітызму ў Беларусі прарастае. Дастаткова паглядзець на магілкі ў Ракаве, дзе на кожнай яўрэйскай магіле намаляваная фашысцкая свастыка, узгадаць, як на сцяне каля рэдакцыі газеты «Народная воля» з'явілася зорка Давіда побач з эмблемай РНА. Зразумела, што гэта робяць людзі, якія начыталіся такіх выданняў і ўспрынялі іх інфармацыю як заклік да дзеяння. А прыцягнуць чалавека да нечага разбуральнага заўсёды нашмат лягчэй, чым да стваральнага.

Палітыка ўлады зразумелая: народ бяднее, стан эканомікі Беларусі пагаршаецца, а для таго, каб супакоіць людзей, трэба знайсці вінаватага. Але ўрад проста не хоча прызнаваць сваёй віны. І вось якраз у такі момант выходзіць кніга, у якой тлумачыцца, што ва ўсім вінаватыя яўрэі. Вельмі зручнае для нейкіх сілаў рашэнне.

— Некаторыя сцвярджаюць, што РНАшная свастыка на сцяне «Народнай волі» з'явілася пасля публікацыі гэтай газетай Вашага артыкула.

— Цалкам дапускаю. Тым больш, што праз некалькі дзён, калі я вярнуўся з сімпозіума, прысвечанага ахвярам Халакоста, які адбываўся ў Аўстрыі, на дзвярах маёй кватэры была намаляваная шасціканцовая зорка. Адчуванне, што яўрэйскія кватэры ў Беларусі пачалі пазначаць, як гэта рабілася ў гітлераўскай Германіі.

— А ці не думаеце Вы, што суд прыцягне нездаровую цікавасць у грамадстве да яўрэйскай праблемы?

— Кніга выдадзеная вялізным па сённяшнім часе накладам — 30 тысяч асобнікаў. Яна ўжо прынесла вялікую шкоду. І каб хоць у нейкай ступені паменшыць яе ўплыў на грамадства, неабходна контрпрапаганда. Таму мы і падалі ў суд.

Суддзя заявіла пра «навуковы характар» выкладзеных у кнізе фактаў. Прабачце, але як чалавек без спецыяльнай адукацыі можа вызначыць, ці з'яўляецца гэтая тэма прадметам навуковай дыскусіі? Ды і ў прынцыпе, абвінавачванне цэлага народа проста не можа мець навуковы характар. Можна абвінавачваць палітычны лад, кіраўнікоў дзяржавы, не згаджацца з пэўным чалавекам. Усё гэта можна пацвердзіць фактамі, але ніякі факт, тым больш яго адсутнасць, не можа адабраць у народа права на існаванне.

Ніхто і ніколі не казаў, напрыклад, што трэба знішчаць усіх немцаў, бо яны выбралі Гітлера, які вінаваты ў масавых забойствах людзей падчас Вялікай Айчыннай вайны. Нюрнбергскі працэс абвінавачваў злачынныя арганізацыі, партыі, канкрэтных людзей, але не нямецкі народ.

— Ці акрэсліў Беларускі экзархат Рускай праваслаўнай царквы сваю пазіцыю адносна з'яўлення такога выдання?

— Гэтая кніга ляжыць на вітрыне магазіна «Праваслаўная кніга» побач з абразамі, з Новым і Старым запаветам. Само па сабе гэта ўжо шмат пра што гаворыць. Афіцыйнай заявы не было і няма да гэтага часу. Я сам спрабаваў датэлефанавацца да мітрапаліта Філарэта, каб высветліць яго пазіцыю па гэтым пытанні. Ніякага адказу я не атрымаў. Маўчанне царквы ў такой сітуацыі можа наводзіць на сумныя думкі. Тое ж самае можна сказаць і наконт А.Лукашэнкі. Ва ўступе да кнігі напісана: «Помогайте своему народом избранному Президенту Александру Григорьевичу Лукашенко, да хранит его Господь Бог на пути правды, заступничества и воителя всех славян». І пасля такога ўступу ідзе набор артыкулаў антысеміцкага характару. Аднак Лукашэнка не выказаўся, што яму не патрэбна гэтакая падтрымка, не сказаў, што ён бачыць абразу ў тым, што яго прозвішчам прыкрываюцца пры напісанні брудных паклёпаў. Ён не адмежаваўся ад гэтага выдання, не абвясціў на ўсю рэспубліку, што паслужлівы дурань горш за ворага. Ніякай рэакцыі не было. Можа гэта значыць, што ён цалкам згодны з усім, што напісана ў «Войне по законам подлости»?

А дзяржаўная фабрыка каляровага друку, якая надрукавала кнігу, сцвярджае, што друкуе ўсё, што ёй прыносяць. Але я больш чым перакананы, што калі б апазіцыя прынесла ім лозунгі «Далоў Лукашэнку» ці «Жыве Беларусь», то друкаваць іх адмовіліся б у тую ж хвіліну. Бо гэта пярэчыць дзяржаўнай палітыцы. А друк кнігі, у якой заклікаюць знішчаць яўрэяў, выходзіць, не пярэчыць.

— Ці будуць істцы падаваць скаргу на рашэнне, вынесенае 16 сакавіка судом?

— Скарга пададзеная будзе абавязкова. Але я моцна сумняваюся, што гарадскі суд яе задаволіць. Цяжка ўжо верыць, што праблема будзе вырашаная.

А ўсім, хто піша падобныя «творы», хачу нагадаць, што антысемітызм, як вядома, гэта праблема тых, хто спадзяецца яўрэяў знішчыць. ■

ДАВЕДКА нашай Свабоды

Шасціканцовая зорка выкарыстоўвалася ў розных рэгіёнах з часоў неаліту для сімвалічнага акрэслення сувязі зямлі і неба. У старажытнай Індыі шасціканцовая зорка адпавядала паняццю «шэсць бакоў свету» (поўнач – поўдзень – усход – захад – ніз – верх). У Ірландыі і Шатландыі ў ранняе сярэднявечча шэсць камянёў, пастаўленых па коле, служылі для каляндарных вылічэнняў. Хрысціяне выкарыстоўвалі гэты сімвал у гатычнай архітэктуры. Толькі ў 13 ст. шасціканцовую зорку пачалі выкарыстоўваць яўрэі, у 15 ст. яе прыняла за сваю эмблему яўрэйская абшчына Прагі. Аднак рэлігійнае значэнне (шчыт Давіда) гэты сімвал пачаў набываць толькі напрыканцы 19 ст. Трагічны змест надало шасціканцовай зорцы выкарыстанне яе падчас Другой сусветнай вайны фашыстамі для адрознення яўрэяў у лагерах смерці (ССаўцамі было знішчана болей за 6 мільёнаў людзей, якіх пазначылі гэтай зоркай). ■

КНІГАРНЯ

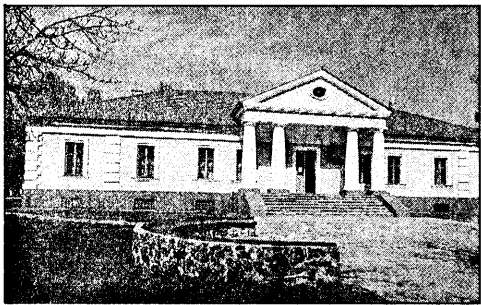
Вянок жыцця

Яўген ГУЧОК

«І дам табе вянок жыцця» («Маладосць», № 1–2, 2000 г.)

«І дам табе вянок жыцця» – так па-біблейску назваў свой раман таленавіты паэт і навуковец Алесь Пашкевіч. Як падкрэслівае сам аўтар, ён прапануе чытачу раман-дакумент (дададзім ад сябе – і раман-ідэю), які ўзнаўляе і ажыўляе старонкі беларускага нацыянальнага ўздыму 1918–1920 гадоў (яго кульмінацыя – Слуцкі збройны чын) і які імкнецца абудзіць аціхлую памяць 1998–2000... гадоў. Паказальна, што не герой сённяшні – Алесь Ваяр – падвойнік свайго прататыпа Алеся Змагара, беларускага пісьменніка-эмігранта, паглыбляецца ў сваё мага на большую колькасць чытачоў.

Радуючыся за своечасовы і таленавіты раман А.Пашкевіча, нельга не звярнуць увагі на колькі недакладнасцяў, што прысутнічаюць у ім. Вядома, яны змяншаюць яго каштоўнасці, але іх, на наш погляд, не павінна быць. Вось недакладнасць тапаграфічнага характару. Што Першы Беларускі з'езд Случчыны праходзіў у слуцкім доме Эдварда Вайніловіча і што там жа знаходзіліся Нацыянальны камітэт і рада Случчыны – гэта адпавядае ісціне; але вось, што таго дома ў Слуцку ўжо даўно няма і што яго не трэба атаясамліваць з будынкам дваранскага сходу – гэта засталося па-за ўвагай аўтара рамана. Знакаміты дом Вайніловіча ў хуткім часе пас-

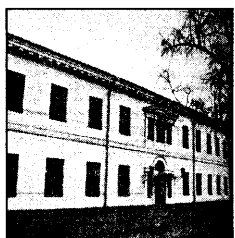

Будынак слуцкага шляхецкага Сходу

мінулае, а, наадварот, героі мінулага – Янка Купала, Алесь Гарун, Язэп Лёсік, Усевалад Ігнатоўскі, Ядвігін Ш., Уладзімір Жылка, Адам Бабарэка, Кузьма Чорны, Юрка Лістапад, Макар Краўцоў, шараговыя і камандзіры Слуцкай брыгады (Антон Сокал-Кутылоўскі) – ажываюць у нашай цяперашчыне, з'яўляючыся для нас як бы прыкладам у сэнсе скіраванасці як на пазітыў, так і на негатыў.

Як і само беларускае жыццё, падзеі рамана, яго калізіі поўныя радасці, смутку і, вядома, трагізму. Усё гэта па-майстэрску дасканала перададзенае праз хады драматычна-напружаныя, дэтэктыўна-авантурныя і камічна-смяшлівыя. Раман можа паслужыць і добрым канспектам па найноўшай гісторыі Беларусі, чым дапаможа зняць некаторыя ўсё яшчэ існуючыя белыя плямы ў нашым летапісанні, чым падвядзе і да разумення многіх падзеяў сённяшняга дня. Такога кшталту рэтраспектыва дае магчымасць атрымаць асалоду ад сустрэчы і з больш даўтавечнымі матэрыямі – мясцовым пейзажам, мовай слуцакоў. Мова А.Пашкевіча – сапраўдная, прыродная беларуская, у яе слуцкім варыянце, са слуцкай афарбоўкай.

«І дам табе вянок жыцця» пісаўся на працягу пяці гадоў (1995–1999 гадоў), і будзе вельмі шкада, калі аўтарскае ўжыванне ў гісторыю, якое вядзе ў рэчышча падзеяў тых ужо няблізкіх ад нас часоў, з мноствам цікавых дакументаў (асабліва ліст са Случчыны ад 21 сакавіка 1920 года пра Цішку Гартнага, які захоўваецца ў Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь), з шырокай палітрай-раскладкай палітычнага і нацыянальнага жыцця застанецца публікацыяй толькі ў часопісным варыянце з мізэрным тыражом. Такі раман павінен быць выдадзены асобнай кніжкай і як ля ўдушэння слуцкага паўстання па загадзе савецкай улады, каб сцерці з людской памяці гераічны чын, быў зруйнаваны, а праз колькі гадоў на яго месцы ўзвялі гарадскую электрастанцыю. А знаходзіўся дом той у адной з самых старажытных цэнтральных частак горада на адной з самых прыгожых вуліцаў – Шырокай (сёння – вуліца Камсамольская), амаль насупраць знакамітай слуцкай гімназіі. Краязнаўчы ж музей сапраўды сёння месціцца ў «дваранскім сходзе», што ў свой час стаяў амаль на ўскрайку горада (цяпер і гэта – цэнтр).

Не магу не звярнуць увагі на аднаэпізодны лірычны перабор. Гэта тычыцца моманту, калі Алесь Ваяр, адыходзячы з

Былая слуцкая гімназія

нумара ў гатэлі, не выключае тэлевізар, бо перадача там ідзе па-беларуску. Тут уяўнае замілаванне аўтара.

А яшчэ не магу прыняць і тое, калі аўтар укладае ў вусны паэта Алеся Ваяра такія радкі:

«Пад знак крывіцкае Пагоні – Абараняць краіны гоні...»

Калі ўжо пайсці па племянны падзел жыхароў Беларусі, то Случчына – зямля дрыгавічоў. Але ж гэта – перагорнутая старонка гісторыі. І мы пасля таго доўга былі ліцвінамі (літоўцамі), аб чым выбітна засведчыў у сваёй «Пагоні» Максім Багдановіч. Нам, галоўнае, сёння не забывацца на тое, што мы – беларусы. ■

«Елка У» – танец отчаяния или возвращение «Жеста»

Татьяна НОВИКОВА

20 марта в елочном зале минского Театра юного зрителя состоялось представление «Елка У». Это первый совместный проект театра «Жест», ТЮЗа и музыкальной группы «Плато». Режиссер — Вячеслав Иноземцев, исполнители — актеры «Жеста» и ТЮЗа. Не углубляясь в тонкости партнерских отношений, отмечу, что ТЮЗ осторожно подошел к этой постановке: он предоставил зал, но не вмешивался в творческий процесс.

Новогоднее название «Елка У» подходит спектаклю, которым «Жест» открывает свой новый сезон в Минске после долгой паузы. Зрители своеобразно отреагировали на его возвращение — после премьеры живо интересовались судьбой театра и его афишей. «Жесту» почти двадцать лет, но до сих пор у него нет своего помещения. Будучи современным он настолько мобилен, что пользуется большим успехом «там», и его часто приглашают на европейские фестивали.

«Елка У» становится событием в минской жизни, но не только из-за ее пресловутой скудости. Этот спектакль - заметное художественное явление по европейским меркам.

Спектакль сделан в стилистике японского танца буто. Его называют танцем тьмы, рождающим страх и отчаяние. Иногда танцу приписывают социальные корни: он возник в 50-е годы на волне бунта японского народа против американского влияния. Нужно сказать, что в юности, до первого знакомства с буто, я и представляла его себе как «танец разъяренных рабочих».

Однако буто принадлежит современному искусству, поэтому социальность и «корни», скорее, надуманы. В нем интересен психологизм, выразительность и та естественность, с которой автор доносит свое

ощущение реальности (и также социальной). Оно всегда острое. В Германии буто социально в ином смысле — это гротеск, «дум-буто» — дурацкое буто, клоунада.

С началом 90-х этот танец стал модным в мировом современном искусстве, и это понятно. Он находит путь к сердцу зрителя, потому что его убедительность идет, как по системе Станиславского, из глубины. Он психологичен и экспрессивен. Есть, однако, моменты, характеризующие только буто: покрашенные в белый цвет тела, замедленные движения и искаженные позы.

«Елка У» — это элегантное, веселое, опасное и острое буто. В нем есть много огня (в буквальном смысле). Вячеслав Иноземцев говорит, что идея «Елки У» возникла довольно просто, главную роль здесь сыграл небезызвестный елочный зал: «Сталинский ампир, фрески под куполом. Монтажная башня — наша новогодняя елка, уходит ввысь, в небеса, в социалистический рай...»

По-моему, оптимистично. Не знаю, как насчет танца тьмы, иногда было страшно, но впечатление от «Елки» осталось радостное. ■

Починок не угодил синоду

Михаил КОТОВ

В связи с обнаруженными священниками недостатками в системе социального и налогового учета, православная церковь просит мирские власти изобрести национальный электронный язык.

Другое событие, которым обеспокоена РПЦ, – это ИНН (индивидуальный номер налогоплательщика). ИНН, по мысли налоговиков, должен существенно облегчить работу органов с налогоплательщиком. Но «многие христиане, почитающие как святыню имя, данное им при крещении, – считают недостойным просить у государства, чтобы оно присвоило им некое новое «имя» в виде числа»,– говорится в заявлении Священного синода.

Некоторые священники уже говорят о том, что верующие, присваивая себе ИНН, совершают грех. И если они не покаются, то не будут допущены к причастию. Правда, синод подобных действий священников не одобряет. Но самым главным вопросом, который привлек внимание синода, стала проблема символики, используемой в некоторых местах при регистрации граждан.

На пластиковых карточках адресной социальной помощи будет использоваться штрих-код (изображение чисел в виде линий разной толщины). Каждый из этих кодов заключает в себе три разделительные линии, графически совпадающие с символом, принятым для цифры «6». Таким образом, считают священники, в штрих-кодах заключено изображение числа 666, которое упомянуто в книге Откровения святого Иоанна Богослова как число антихриста (Откр. 13. 16-18).

Церковные иерархи после консультаций со специалистами сделали вывод, что использование знака цифры «6» в качестве разделительной линии не имело особой необходимости. Церковь сделала вывод: «сознательно или несознательно, но разработчики глобальной системы штрих-кода, широко используемой сегодня в статистике, торговле, учете движения товаров и во многих иных сферах, — избрали символ, оскорбительный и тревожный для христиан, что выглядит по крайней мере как дерзостная насмешка».

Руководство РПЦ предлагает властям устранить из штрих-кодов «кощунственный» символ путем «изменения международной системы написания соответствующих знаков. А если же это будет невозможно сделать, тогда необходимо создать альтернативный национальный электронный язык».

Есть и еще одно обстоятельство, взволновавшее деятелей церкви — граждан России. «Вскоре люди, не имеющие налогового кода или пластиковой карточки, могут оказаться практически лишенными возможности получать социальную и даже медицинскую помощь», — говорится в заявлении.

«Именно поэтому мы настаиваем на необходимости иметь альтернативную систему учета граждан и предоставления им социальных, медицинских, страховых и прочих услуг».

P.S. «Газета.Ru» в ближайшее время выяснит, будет ли предан анафеме руководитель министерства по налогам и сборам РФ Александр Починок за свои богопротивные деяния. ■

«Газета.Ru»

Венгрия в лучах торжествующего капитализма

Оксана ПРИХОДЬКО

Макроэкономические показатели Венгрии впечатляют: 20 миллиардов долларов прямых иностранных инвестиций за последние десять лет (в пересчете на душу населения больше, чем в любой другой восточноевропейской стране), стабильные 5 процентов прироста ВВП ежегодно в 1996–1999-м. И самое впечатляющее свидетельство экономического успеха Венгрии — 70 процентов ее экспорта идет в страны Европейского союза.

Но у самих венгров эта радужная статистика зачастую вызывает раздражение. Дело в том, что парадный фасад капитализма сооружается исключительно в венгерской столице, тогда как в провинции процветает безработица. Если в Будапеште процент безработных не превышает 5, то в провинциальных городках безработным оказывается каждый пятый.

В большинстве стран Центральной и Восточной Европы развитые промышленные центры имеются и за пределами национальных столиц, тогда как вся венгерская экономика практически ориентирована только на Будапешт. Двадцать процентов 10-миллионного населения страны проживает в столице, которая производит до 40 процентов всего ВВП и аккумулирует до 70 процентов всего объема иностранных инвестиций. Поэтому уровень жизни столичного жителя существенно отличается от условий, в которых прозябает население провинции, и в первую очередь восточных регионов. Здесь утверждения о торжестве капитализма в стране вызывают такое же недоверие, как в свое время — заверения о победе социализма.

Правительство предоставило существенные налоговые льготы на десятилетний срок для тех иностранных компаний, которые рискнут поднимать венгерскую промышленность на востоке страны. Одним из таких первопроходцев стала американская компания *Flextronics International Ltd.*, которая открывает первый завод по сборке самой современной электроники вблизи восточной границы Венгрии. Именно близость границы и заставила Питера Баумгартнера, исполнительного директора европейского подразделения компании, обратить взор к ближайшим соседям Венгрии. «В Румынии и Украине есть отличная платформа для развития бизнеса, — говорит он. — Западная Венгрия перенасыщена западными бизнесменами, но все же главным фактором, который повлиял на наше решение прийти сюда, стали налоговые льготы».

Предоставлением налоговых льгот венгерское правительство не ограничилось и приступило к строительству современного скоростного шоссе на восток от столицы. А американское посольство открыло в восточных районах Венгрии три бизнес-офиса, задачей которых является налаживание деловых контактов между местными и американскими предпринимателями. Немало американских компаний, включая маститую *General Electric Co.*, заинтересовались тем регионом, который еще недавно полностью игнорировали. «Ничего подобного ранее не предпринималось, — с гордостью констатирует посол США в Венгрии г-н Туфо, — и местный опыт служит моделью того, что мы можем сделать для всей Юго-Восточной Европы».

Модель заслуживает внимания. Так, по крайней мере, считают жители небольшого городка с населением в 120 тысяч человек, из которых на сегодняшний день безработным оказался каждый шестой. 2 тысячи новых рабочих мест значительно улучшат ситуацию. «Такое впечатление, как будто мы внезапно стали жителями Будапешта», — говорит 37-летний венгерский инженер, которому впервые с 1990 года удалось получить постоянную высокооплачиваемую работу на заводе *Flextronics International Ltd.* ■

Галоўны рэдактар
Павел ЖУК

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі.
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец – рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічнай фабрыцы «Чырвоная зорка»
(г.Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3) Заказ 1756 Нумар падпісаны ў друк 20/03/2000 (15:00) Наклад – 6.225